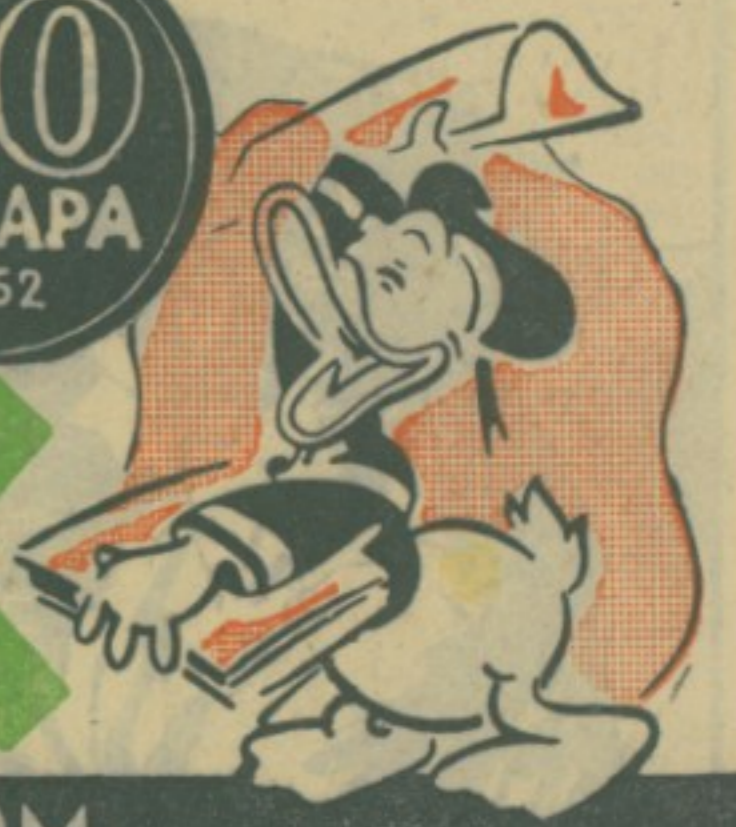

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXIV Број 583
Субота, 2. март 1963. год.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

УПОЗОРИЛА САМ
СВОЈУ КОМАНДУ
ДА ЈЕ ОВДЕ ЈЕДАН
СКОПИЈАНСКИ
ШПИЈУН!

ДОК ЈЕ СКОПИЈАНАЦ
ПОКУШАВАО ДА УНИШТИ
ДРИНСКУ АТОМСКУ ЦЕНТРАЛУ...

УДАРИО САМ У НЕКИ
НЕВИДЉИВИ
ЗИД! АМИ, НЕКУ ДО-
ЗВОЛИТИ ДА МЕ
ОВДЕ УЛОВЕ!

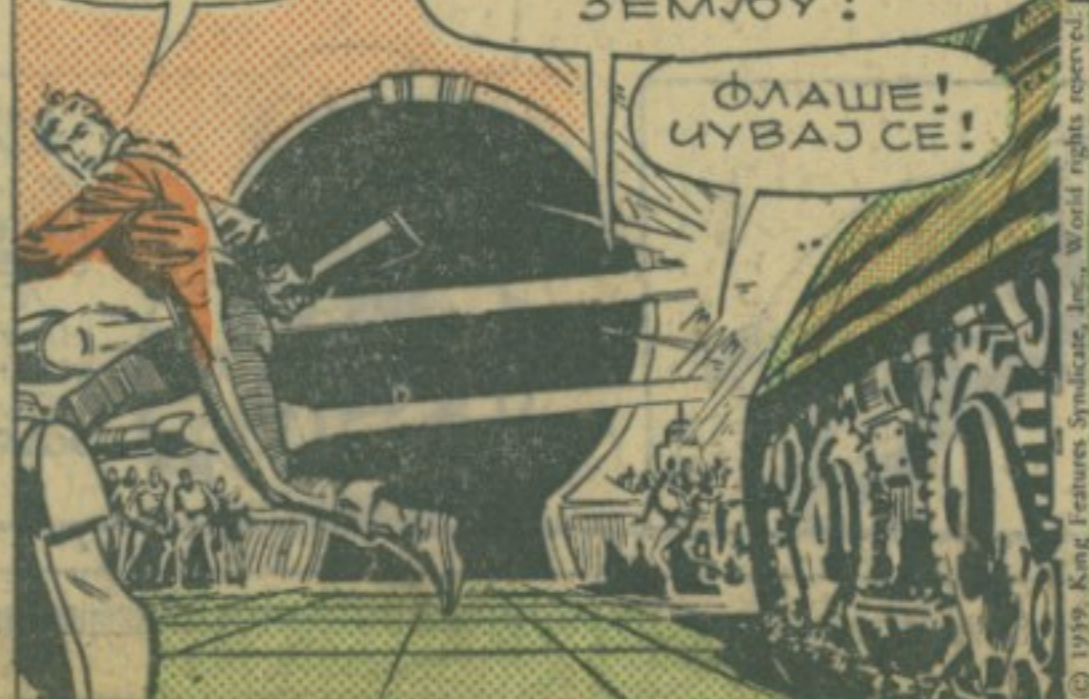
КРЕНУО ЈЕ
ПРЕМА ОДА-
ШИЛОАЧУ МА-
ТЕРИЈЕ!

АКО КРОЗ
ЊЕГА СТИГНЕ
НА ЗЕМЉУ,
УНИШТИЋЕ
НАШУ БАЗУ!

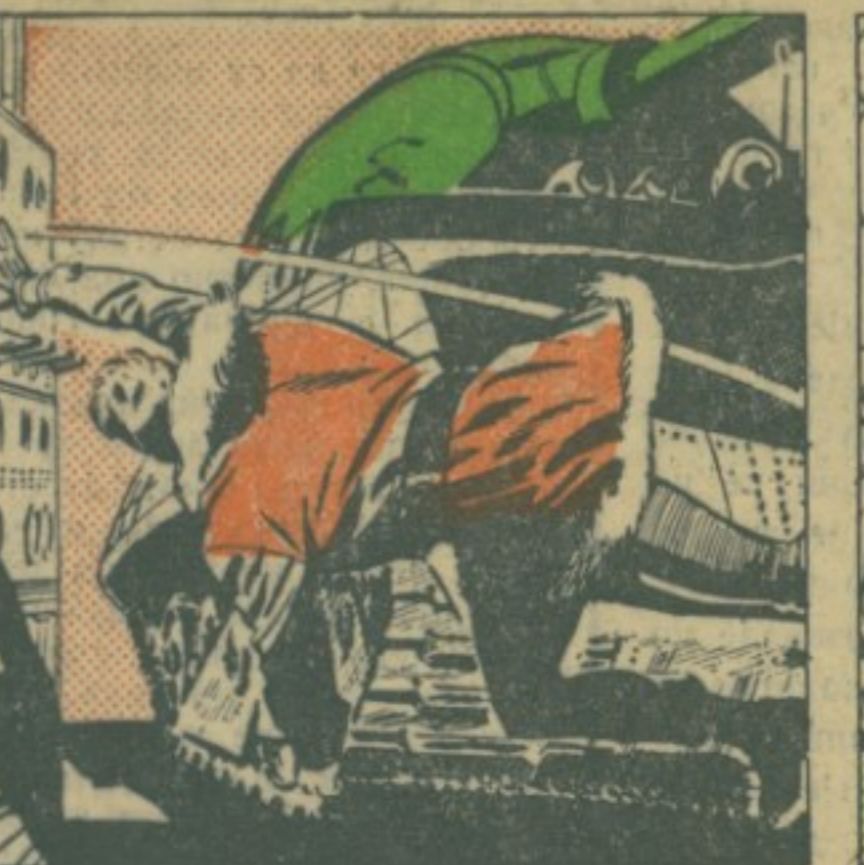
ДОЧЕПАО
СЕ НАШЕГ
ТОПА! ОВЕ
ПУШКЕ НЕ
МОГУ ГА
ЗАУСТА-
ВИТИ!

СКОПИЈА-
НАЦ ЈЕ У
ТЕНКУ!

ПРОКИ ЋЕ КРОЗ
ЕКРАН... НА
ЗЕМЉУ!

ФЛАШЕ!
ЧУВАЈ СЕ!

СТРАХО-
ВИТО
СИ МЕ
УПЛАШИО,
ФЛА-
ШЕ!

ПОГЛЕДАО
НА ОНУ ТАБЛУ, ЕЛТА!
МОЖДА САМ ГА
УПУТИО У ДРУГОМ
ПРАВЦУ... АКО
НЕ НА ЗЕМЉУ...
КУДА ЋЕ ДО-
СПЕТИ?

ПОМЕРИО САМ ПО-
ЛУГЕ НА ТАБЛИ ПРЕ
НО ШТО ЈЕ СКОПИ-
ЈАНАЦ ПРОШАО КРОЗ
ЕКРАН!

ДА, ГОРДОНЕ!
ПРОШАО ЈЕ
КРОЗ ПРИЈЕМНУ
СТАНИЦУ НА
ПЛАНЕТИ
СУЛФОНУ!

ИДЕМ И ЈА ТА-
МО... ДАСЕ ОН
НЕ БИ ВРА-
ТИО!

И ЈА
ИДЕМ
С ТОВИМ,
ЕЛТА!

КАКВА
ЈЕ ПЛА-
НЕТА СУЛ-
ФОН?

БОГАТА
МИНЕРА-
ЛИМА...
И ПРИМИ-
ТИВНА...
ТЕК НА
ПОЧЕТ-
КУ...

...ЕВОЛУЦИЈЕ
...ВИДИШ?

СУЛФОН ЈЕ ТЕК
КРЕНУО ПУТЕМ
РАЗВОЈА...

ЕЛТА, НИ ТРАГА
ОД СКОПИЈАНЦА!

УНИШТИО
НАМ ЈЕ
ГУСЕНИЦЕ!
НЕ МОЖЕ-
МО НИ ДА
МАКНЕМО!

ИДЕ ПРАВО НА
НАС! А НАШЕ ОРУЖ-
ЈЕ НЕ МОЖЕ ДА
ПРОБИЈЕ ЊЕГОВ
ОКЛОП!

КРОЗ ВЕКОВЕ

АЈФЕЛОВА КУЛА И ОСВАЈАЧ

У окупирани Париз
стигао је Хитлер 1942.
године. У плану њего-
вог боравка у Паризу
била је и посета Ајфе-
ловој кули. Хитлер је
желео да са врха ку-
ле погледа град који
је стегао под његовом
фашистичком чизмом.
Дугачка поворка кола
кретала се опустелим

улицама и зауставила
се испред куле. Крај
лифта стајала је гру-
па смушених немачких
официра. Лифт није
прорадио све док Хит-
лер није сео у свој а-
утомобил и вратио се
не попевши се на врх
куле која је симбол
Париза.

ПРВИ СЛОН У ЛОНДОНУ

Први живи слон који
се у Енглеској могао
видети био је поклон
француског владара Лу
ја IX. Његов долазак
1255. године био је сен-
зационални догађај ко-
ји је окупио огромну
масу радозналих Енгле-
за. Слона је у Доверу
сачекао шериф од Кен-

та коме је стављено у
задатак да се побрине
како би „слон на нај-
бржи и најудобнији
начин путовао до Лон-
дона.“ Лондонском ше-
рифу било је наређено
да у чувеном лондон-
ском Тауеру сагради за
слона кућу, 40 стопа
дугу, 20 стопа широку
и са чврстим зидови-
ма.

У ОВОМ БРОЈУ: Лег на
рекама. На ираници жи-
воша. Плава кућа на Бе-
лом Нилу. „Пуш у ђакао“
Кашмир. Софија Ковале-
ска. Верни пријатељ
Берн. Анејдоше.

Ripley's Веровати или не!

ПРАВИ БУФАЛО БИЛ

ВИЛИЈЕМ МЕТЈУСОН ИЗ ВИЧИТЕ (КАНЗАС)
 ЛОВАЦ И ОСНИВАЧ ГРАДА ВИЧИТЕ ДОБИО ЈЕ НАДИМАК БУФАЛО БИЛ КАДА ЈЕ ЗАХВАЛУЈУКИ ЛОВУ НА БУФАЛЕ СПАСАО ГЛАДИ НАСЕЉЕНИКЕ. БИЛО ЈЕ ТО 1860. СЕДМАН ГОДИНА ПРЕ НО ШТО ЈЕ БИЛ КОДИ — БУФАЛО БИЛ КОГА МИ ЗНАМО — УЗЕО ОВО ИМЕ

ХРАБРА ФАРМЕРКА

МАРГАРЕТ ВАЈТ, ЖЕНА ЈЕДНОГ ФАРМЕРА КОЈИ ЈЕ ЖИВЕО У БЛИЗИНИ ЕБЕРДУРА, У ШКОТСКОЈ, **БИЛА ЈЕ ЈЕДИНА НА ОБАЛИ КАДА СЕ ЗА ВРЕМЕ СТРАХОВИТЕ БУРЕ НАСУКАО ЈЕДРЕЊАК „ВИЛИЈЕМ ХОУП“**
 ОНА ЈЕ МОРНАРИМА ДАЛА ЗНАК ДА ЈОЈ ДОБАЈЕ УЖЕ, А КАКО НА ОБАЛИ НИЈЕ БИЛО НИ ЈЕДНОГ ДРВЕТА ОБАВИЛА ЈА ЈЕ СЕБИ ОКО ПОДАСА И НОГУ ЗАРИВЕНИХ У ПЕСАК. УПРКОС ВЕТРУ, ДРЖАЛА ЈА ЈЕ СВЕ **ДОК СЕ ЧИТАВА ПОСАДА ОД 12 ЧЛАНОВА НИЈЕ ПРЕКО ЊЕГА ПРЕБАЦИЛА НА СУВО**

(29. ОКТОБАР 1844.)

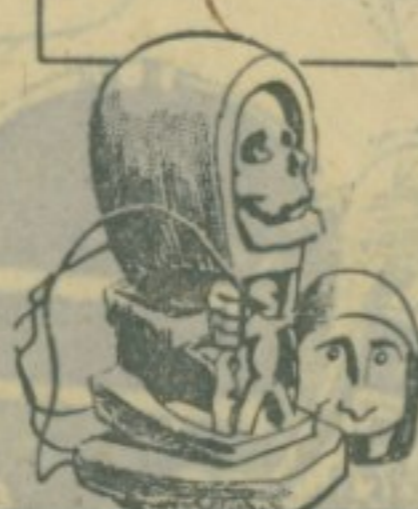

КРИВА КУЛА

У ЛА ВЕРМОНДИЈУ (ФРАНЦУСКА) НАГНУТА ЈЕ ЗА 91 САНТИМЕТАР

ЖИВОТИЊА

МАКИ ИЗ КОНГА БОРИ СЕ СВОЈИМ ВРАТОМ — ШИЛОЦИ МЕНИХ **6 ВРАТНИХ ПРШЉЕНОВА** ШТРЦЕ КРОЗ КОЖУ И СЛУЖЕ ЈОЈ КАО ОРУЖЈЕ ПРОТИВУ НЕПРИЈАТЕЉА

ГЛАВА

ЈЕ КОД ПАПУАНАЦА **НИКАД НЕ САХРАЊУЈЕ С ТЕЛОМ.** ЛОБАЊА СЕ ЧУВА НА ЊИВИ ПОКОЗНИКА НА НАРОЧИТОМ ДРЕВНОМ ПОСТОЛУ КОЈЕ ЈЕ **КАРНАТУРА ЊУДСКОГ ТЕЛА**

© King Features Syndicate, Inc. 1962. World rights reserved.

ПРВА ОВЕ ВРСТЕ

У Кирктону близу Дандија у Шкотској саграђена је прва потпуно електрифицирана школа где ће се добијати обимно образовање. Ову најмодернију школу ове врсте поселиће 1.450 дечака и девојчица.

Школа има 32 учионице, 2 гимнастичке сале и базе за пливање, 9 лабораторија за вршење експеримената, затим студије за практичну наставу из области уметности, радионице за домаћу радност и одељена за техничку наставу. Просторије се загревају испод подова где су постављене електричне инсталације. Вода, и она којом се пуни базен за пливање, загрева се такође електричном струјом. Сем тога, школа је опремљена многим и разноврсним електричним апаратима који су смештени у њеним лабораторијама.

ШКОЉКЕ КАО МЕТЕОРОЛОЗИ

При грађењу египатске Асуанске бране геолози су нашли праистаре шкољке и љуштуре пужева помоћу којих реконструишу развој климе за последњих 20.000 година. Сматра се да ће оваква клима и даље потрајати тако да ће и будуће моћи да се дају прогнозе времена. За умерену зону северне земљине подупоште шкољке предкажују више падавина и хладније зиме.

ОДМАХ ЗВИЖДИ

Детектор за радијације, мањи од пакла цигарета гласно звижди кад количина радијација постане опасна. Сигнал постаје све гласнији уколико се радијације појачавају. Овај транзисторски детектор је направљен за цивилну заштиту и за мирнодопско коришћење атомске енергије.

Човек и пас тешко су се пробијали кроз зараван источног Лабрадора испрецичану пукотинама и леденим спрудовима.

Ирски лекар и етнограф Томас О'Нил, натоваривши се лековима, напустио је крајем новембра централну факторију у дубини полуострва рачунајући да ће пре почетка зимских снежних циклуса стићи до ескимских насеља на обали. То није било прво О'Нилово путовање по безљудној снежној пустињи. Научници су добро знали на Лабрадору: домороци су га називали „ескимским доктором“.

Другови су упозоравали О'Нила на опасности тог путовања од шест стотина километара кроз ледену пустињу, и то пред наступање зиме. Али, путујући трговци донели су у факторију вест да се на северу, у зимским насељима Ескимса, појавио грип на плућима. За ескимску децу тај грип ће постати смртоносан ако он, О'Нил, не донесе на време серум против њега.

Ирац је узео са собом само смучке и лаке саонике у које је упрегао Берна — свог најбољег пса.

Поклонили су му га Ескимци и пас је имао све најбоље одлике запрежних паса: био је издржљив и непробирач у храни а неким инстинктом умео је да нађе пут изгубљен у бури и мећави. Са оваквим спутником О'Нил се надао да ће без тешкоћа савладати ненасељену белу пустињу.

Циклон је почео неочекивано и потпуно бешумно. Свом својом стихијом снагом оборно се на путнике и натерао их да потраже заклон испод најближе стене. Ту су човек и пас провели пет дана и ноћи. Хладноћа их је све више исцрпљивала.

ВЕРНИ ПРИЈАТЕЉ БЕРН

Поједен је и последњи комад меканика — јеленског меса помешаног с лосином. Назад се буре стинала. О'Нил је скинуо јеленску кожу која је затварала улаз у снежну пећину и изишао напоље. Снег га је заслепо својим неподношљивим блеском и он је, затворивши очи, начи-

нио неколико корака напред. Затим се вратио опишавајући пут. Догодило се најстрашније: полазећи на пут О'Нил је заборавио ирне наочари и очи су почеле да га боје још пред зору. Сада је коначно ослепео...

У полумраку закљона О'Нил је с тешком муком нашкрабао на комадићу хартије план краја с координатама свога случајног прибежишта и неколико ескимских речи: молбу за помоћ. Цедуљу је лагр завио у неку крпи-

цу а ову је завезао Берну око врата као огрлицу. Дуго је благим гласом говорио псу, затим га је изнео пред пећину и показавши му правац, наредио: „Напред!“

... О'Нил није више знао колико је дана провео тако сам у пећини. Једном, тргнувши се из полусна, принео је свој чаковник до самих очију: казале су показивале по ноћ. Полако се подигао да би упалио спиритусну лампу. Наједном је поново сео: споља су долазили људски гласови и громки лесећи лавек. Потпуно исцрпљен једва је схватио да му је стигло спасење.

Касније је дознао да су Ескимци сами кренули из свог насеља О'Нилу у сусрет уверени да ће се он, „ескимски доктор“, одазвати њиховој поруци. Хтели су да га проведу кроз најтежи, снегом завејани део пута. Али, они су мислили да ће доктор кренути старом стазом која се налазила знатно западније и њоме су му пошли у сретане. Изненада један од Ескимца приметио је на гробу једног далеког снежног брежуљка силу египатског пса. Чувши ловчев пуцањ из пушке, пас је последњом снагом јурнуо према људима. Берн је био до костију измршавео, и из шала му је лила крв. Ипак, тек што је зграбио пружени комад јеленског меса, пас је кренуо назад, према човеку изгубљеном у снегу. Гоњено га је инстинкт дубок исто онолико колико и нагон за очувањем сопственог живота.

ПРИЧА СЕ

Прича се да су извесни људи „тачно“ израчунали шта је све за сто тридесет година колико је протекло од Наполеонове смрти на острву Света Јелена, уновчено под фирмом да је припадало Наполеону.

Тако је објављена кратка и веома сликовита листа према којој су за ово време десетине хиљада лаковерних из читавог света, купили од разних подвалација ни мање ни више него неколико стотина Наполеонових прсника (тобож из његове заоставштине) иако их је император имао свега три. Затим на хиљаде и хиљаде назубака (собних патика) иако су Наполеону припадала свега два три пара, неколико тушета крвета — мада је познато да се онај једини крвет у коме је Наполеон и умро чува у музеју на острву — и најзад преко милион табакера и дуванских кутија, свеједно што их је Наполеон имао свега неколико.

»КОНГРЕС ВОДЕ«

Од 22. маја до 30. јуна ове године одржаће се у Берлину „конгрес воде“. На овом конгресу ће се поднети реферати о значају воде за човека, животиње и биљке. Истога дана ће се отворити и изложба посвећена води и њеном утицају на живот.

НАЈДУЖА ПАРТИЈА ШАХА

Најдужа партија шаха између шкотског учитеља Пегера Андерсона и руског шаховског мајстора Ивана Гужичина траје већ пет година. Шахисти сматрају да се сада стигло тек до „полувремена“. Партнери саопштавају писмо на своје потезе, а моментално је у предности Шкотланђанин.

НАОЧАРИ ЗА КОЊЕ

Ирвинг Пејзер, очни лекар из Чикага, проверавајући вид код две кобиле, учеснице коњских трка, дошао је до закључка да су њима, као и многим њиховим сугарницима са тркачких стаза, потребне наочари. Већина коња су далековиди. Поред тога, наочари ће моћи да ублаже светлост рефлектора за време вечерњих и ноћних трка — изјавио је Пејзер. Прва варијанта наочара за коње — очива која се причвршћује ременима — већ је проверена у пракси.

Пливајуће острво

Један амерички океанографски брод открио је 1960. године, у западном делу Северног леденог мора, невелико острво. У ствари, то је била плоча ледена санта чији пречник износи нешто преко три километра, а дебелина око 25 метара.

Америчка истраживачка служба на Арктику установила је на плочеком острву научну базу у којој данас ради 71 особа. Један брод-ледоломац и један хидроавион одржавају сталну везу са овом „блудеком земљом“ која се креће океаном средњом брзином од 218 метара на дан.

Камиљи такси

У главном граду Пакистана, Карачију, поред обичних таксија, чији број баш није велик, употребљава се такси са

камиљом вучом. Камилу упрежу у обична шпедитерска кола, а путници се возе седећи по ивицама кола, спуштених ногу.

Снолажљиви пас

Овај случај збио се недавно у Француској. Стадо оваца пасло је високо у планини ка да је њихов пастир изненада изгубио свест. Пас, који је заједно с пастиром чувао стадо, показао је невероватну присебност. Најпре је стеро ове у торове, а затим се вратио на пасиште и стао да вуче свог господара низ планину, према насељима. Становници планинског сеоцета били су запрепашћени када су угледали пса који је онесвешћеног човека довукао до његовог прага и одмах су послали по лекара, чија је помоћ стигла благовремено.

Крај једне легенде?

Један музички тест поколебао је опште раширено мишљење да старе виолине лепше звуче од нових. Једној групи музичких стручњака одвиран је извесан комад три пута на разним виолинама: на сасвим новој, старој десет година и чувеној Страдивариусовој (17—18. век). Слушаоци нису могли да виде виолине али њихова оцена је била: већина се сложила да најлепши звук одаје виолина грађена пре десет година. Тек за њом долази Страдивариусова а напоследку са свим нова.

ПРЕД НАЈЕЗДОМ ТЕРМИТА

Можда сте чули за књигу совјетског академика Обручева „Плутонија“? У њој он, између осталог, прича како су на измишљену фантастичну земљу Плутонију, насрнули циновски термити.

Становници села Балтаге у близини Каира свакако нису чули ни за Обручева ни за његову „Плутонију“, али они знају да судар с термитима није фантастика. Пред најездом ових инсеката становници Балтаге морали су да напусте своје домове. Хумке-станови термита прекрили су поља и стигли до сваке куће.

Научници у Уједињеној Арапској Републици грозничаво испитују нова средства за борбу против ових опасних инсеката.

ЗА ПЕРНАТЕ ПАЦИЈЕНТЕ

Друштво за заштиту животиња у шведском граду Гетеборгу отворило је недавно на обали неколико „клинки“ чији ће пацијен-

ти бити — галебови. Као што је познато ове птице страховито страдају од мора загађеног мазутом који на површини воде о-

стављају бродови. Мазутолико слепи перје галебова да несрећне птице буквално не могу да замачну крилима.

Гетеборшке клинике снабдевене су купатилима и сушионицама. После темељног чишћења, пернате пацијенте још неколико дана хране свежом рибом да би се телесно опоравили, а затим их пуштају на слободу.

ПОНИ-ПАТУЉЦИ

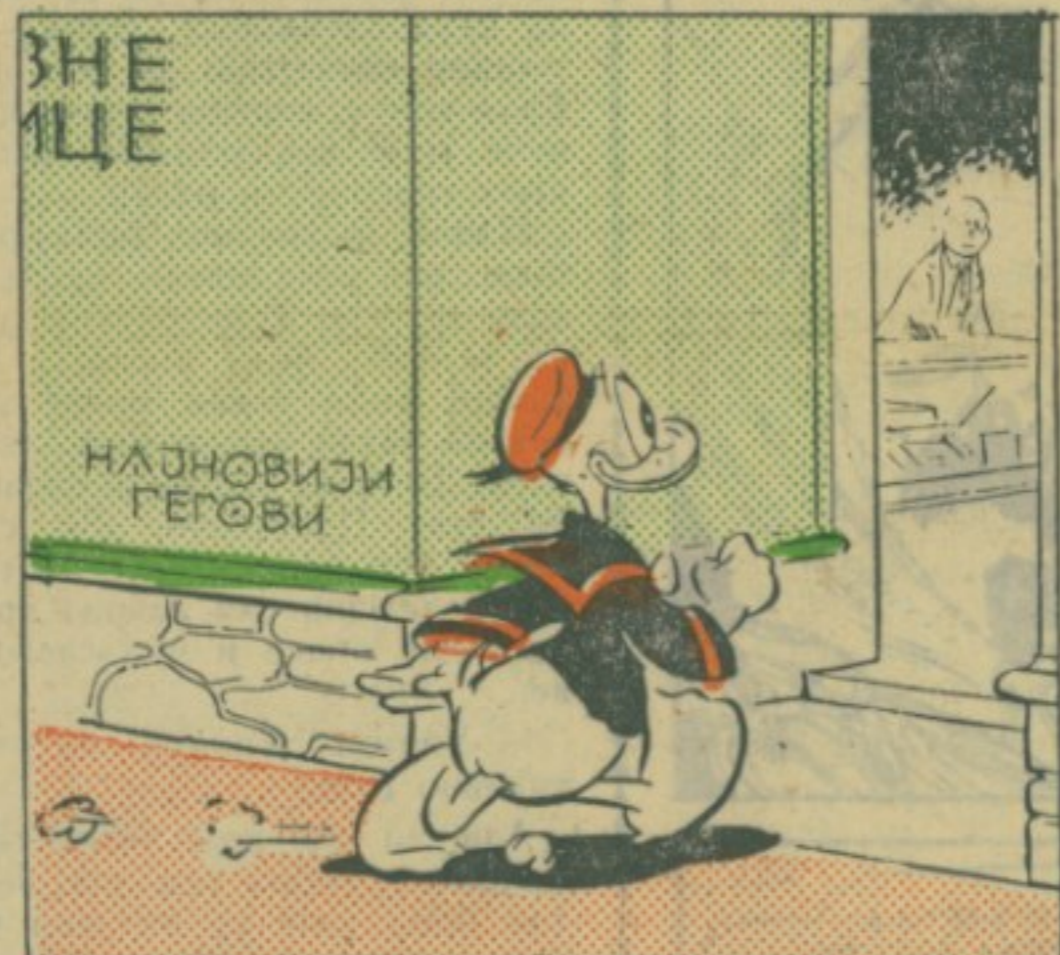
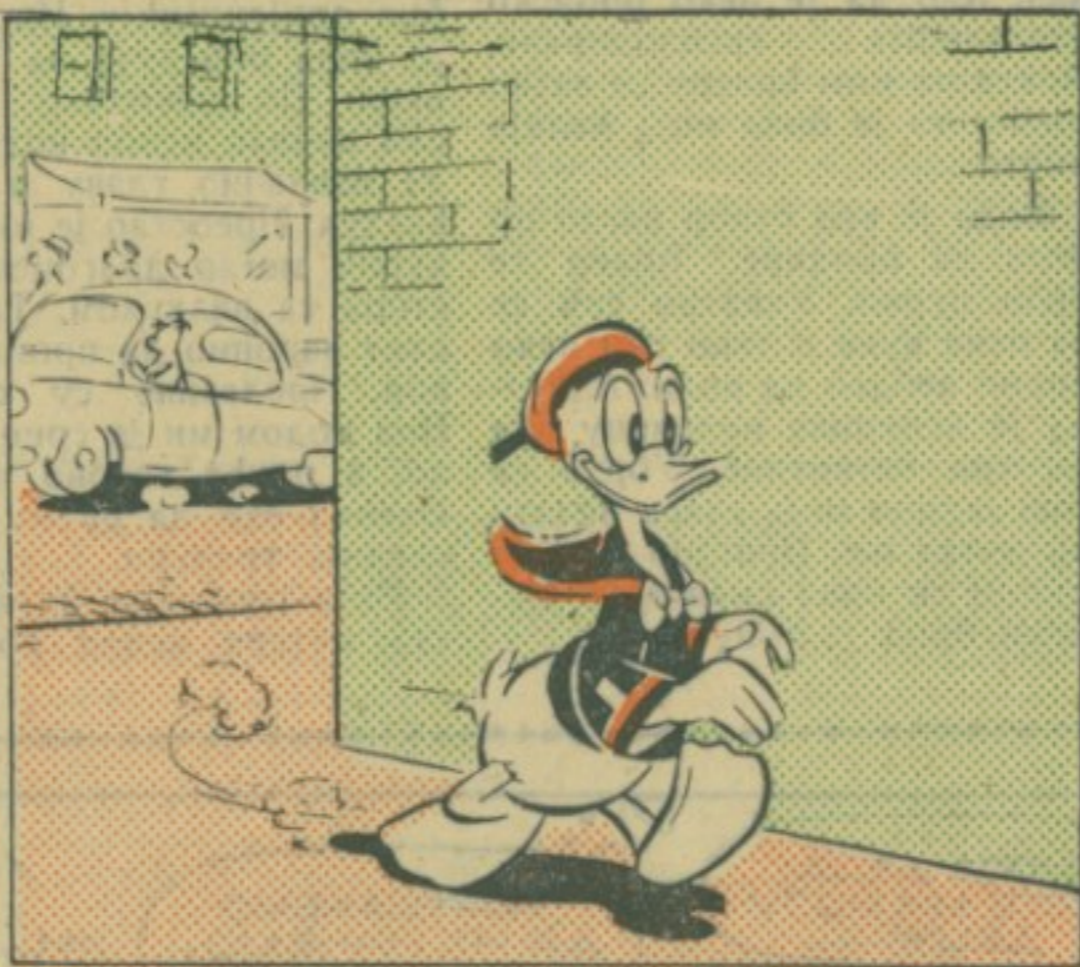
На једној сточној одгајивачкој фарми у Бразилу, као резултат многогодишњих опита и укрштања, одгајени су необично мали пони. Раст животиња је испод педесет сантиметара. Свих шест до сада добијених примерака минијатурних понија продати су разним зоолошким вртovima у Јужној Америци.

ЧЕТВОРОНОЖНИ ИСЕЉЕНИЦИ

У дивљини америчке државе Нови Мексико ствара се један нови богат рај за животиње. Афричке овце, сибирски козорози, антилопе и друге животиње које се у својој домовини све ређе појављују систематски се насељавају на овом подручју и сразмерно се брзо множе. Постоји нада да ће се тако спасти животињске врсте које би иначе вероватно изумрле.

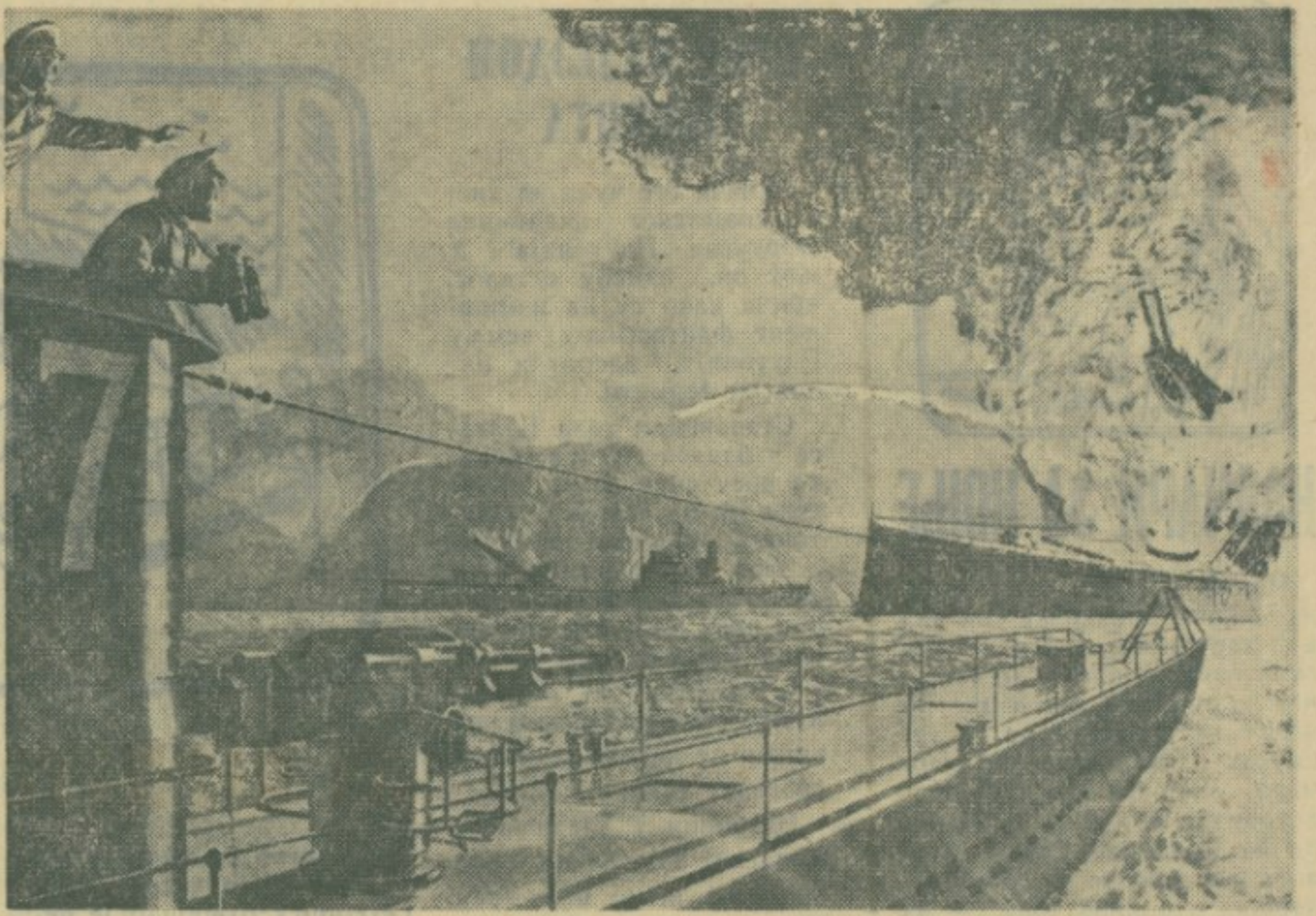
И ТО ЈЕ РЕКОРД

У аустралијском граду Аделајду једном је одржано необично такмичење: ко ће појести највише котлета. Победу је однео неки 32-годишњи шофер који је успео да за један сат поједе ни више ни мање него тридесет котлета.

НА ГРАНИЦИ ЖИВОТА

У катастрофи брода „Ројал ок“ изгубила су живот 833 члана посаде. Ја сам последњи напустио брод и последњи сам извучен из воде — пише Рег Бендел

Скапа Флоа када сам последњи пут заронио. Избезумио сам се од страха кад сам схватио да отвор нећу пронаћи. Спав и без даха изашао сам на површину, али више нисам могао да нађем ваздух. Одуस्ता сам од даље борбе за живот. Отворио сам уста, да бих се, што је могуће више и што пре нагутао воде.

Без последњег даха
Почео сам да је гутам, али је она била помешана са уљем и ја сам је инстинктивно повраћао. Плаћа су ми биле празне, без ваздуха. Чинило ми се да сам већ мртав.

Моја гробница била је доста метара испод површине

Пливао сам, неспособан да схватим како сам остао жив. Данас мислим да је то била пука случајност, једина у милион случајева: да, док је брод тонуо, снажна струја повуче моје већ мртвото тело кроз спасоносни отвор.

Повоћ је увелико била прошла, али моје патње су тек сада почеле. Температура мора је била врло ниска, а у таквој води човек може да остане један, максимум два часа. То тада наравно нисам ни знао. Постепено, док су ми се очи привикавале на таму, у даљани сам нарез црне стене обале и чуо гласове.

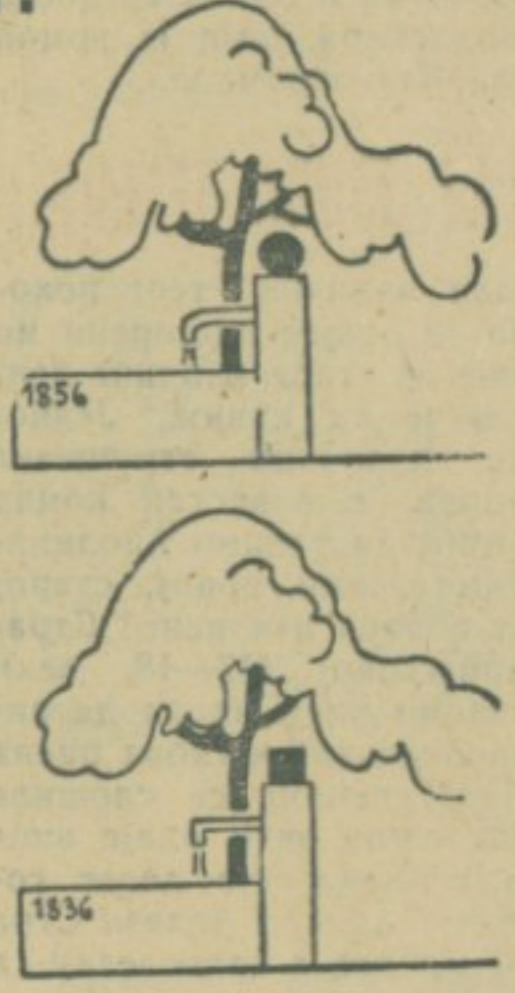
— Упомоћ! Упомоћ! — узвикивао сам.

Али то ми није помогло. Напротив, губио сам дах. Један брод који се налазио у близини био је „Дејзи II“, који је прихватио преживеле. Покушао сам да се дочепам обале око пола миље удаљене, али тада упалох у дебелу наслалу нафте, од око 30 сантиметара. Заронио сам да бих се докопао чисте воде. Али сам злет улетео у ово љигаво језеро. Више нисам могао ни да пливам по тој густој течности. Ноге су ми биле тешке као олово. Одржавао сам се на површини окрећући се у круг, уз једину наду да ће ме неко приметити.

Последњи са „Ројал ока“
Мрачну површину разби снап светлости рефлектора

У ЧЕМУ ЈЕ РАЗЛИКА?

Овде вам приказујемо један цртеж. Шест детаља на цртежима нису једнаки. Са мало пажње лако ћете их уочити. Који су то детаљи?
Решење: 1) Лишће је, на доњем цртежу, сасвим десно на слици потпуно заобљено; 2) Једна грана недостаје; 3) Фигура на чесми је на горњој слици округла а на доњој је у облику коцке; 4) Славина је на горњој слици заобљена на доњој правоугаона; 5) Из славине на горњој слици теку три млаза воде а на доњој само два; 6) На горњој слици је уписана година подизања чесме 1856. а на доњој 1836.

пловице сам пао из кревета. Није прошло ни неколико тренутака — одјекнула је друга експлозија и сад сам се и ја нашао на поду. Уплашен, онако у мраку, истрчао сам на палубу и запрепастио се: палуба је била накривљена за десет степени.

— Ко је тамо? — питао је официр Хари Мејн и кад ме је у тамни препознао, додао је: — Хајде брзо! Брод тоне.

Изгубљен
Требало је да се дочепам ивице брода и да се помоћу лествица спустимо у море. Али оне су се исувише нахиле и нагиб брода се повећавао. Времена није било за губљење. Упутили смо се ка четвртој палуби.

И... приметили огромну лопту наранџастог пламена. Људи су били опрљени од бездимног експлозива, а они ближи кугли просто су нестали у ватри. Пожар се ширио палубом. Зауставили смо се. Одјекнула је и трећа експлозија: још један торпедо је погодио брод.

— Не вреди ићи даље, — узвикнуо је Хари. — Покушајмо кроз официрску менажу.

Менажа се налазила окренута пристаништу, и Хари је добро познавао ову просторију. Како је брод већ био нагнут 45 степени ми смо се више клизали него ходали. Али, у дар-мару који је на-

стао, ми смо се раздвојили. Нашао сам се, наједном, ужа снут и сам у овом кршу и тамни. Знао сам да ми више нико не може помоћи.

Пипајући, закључих да се налазим у једној малој просторији. Опрезно сам опипавао зидове: кроз кружни отвор на зиду угледао сам парче замагљеног неба. Ово је моја последња веза са светом и животом — помислих. Гледао сам у то звездано северно небо, у тај кружни пун звезда, кроз који су допирали гласови људи, очајника као и ја који су се борили за живот.

Жив потопљен
Морао сам да се провучем кроз мали отвор. После сам се на један сандук и провукао главу и рамена. Управо тада четврта и последња експлозија се разлеже. И страховита снага ме баци назад. Као да је неко бродско слагалиште експлодирало. Врата на мом билеру се затворише: то је била моја хелија смрти.

Вода је кроз отвор нагло почела да продире. Билер се брзо пунио. Ухватио сам се за неке куке и тако сам неко време лебдео на води. Али она је испунила половину одаје, три четвртине. Убрзо се још једино моја глава налазила изнад ње. Простор са ваздухом се брзо смањивао. Велики брод је тонуо.

Велики бојни брод „Ројал ок“ од 29.000 тона, био је у Скапа Флоу усидрен у луци Оркнејс. Био је 13. октобар 1939. године. Четрдесет дана је прошло од избијања рата.

Вратили смо се у базу после десетодневног патролирања по Атлантику. Спустила се ноћ и ја сам отишао у казину на починак. Било је све потпуно мирно. Одједном око поноћи нешто ме је страшно затресло. Плава светлост је испунила казину.

— Шта је ово? — питао сам буовно.

— Пробуди се, Рег, — узвикнуо је Харолд. — Од експлозије

ПОСЛЕДЊИ
ДАН
У
ЖИВОТНОМ
БОЈУ

РЕГ БЕНДЕЛ

Шта се нафтом изазивала ми је мука.

Већ дуго сам био у води и скоро смрзнут. Изгубио сам сваку наду. Знао сам да се чудо не понавља. А управо тада сам чуо:
— Ено, тачно, још једног! Глас као да је допирао из неког другог света. Иако црн као мастило и скоро невидљив, био сам примећен. Бацили су ми куку и ја сам ускоро био на палуби „Мегаза“.

Кад су ме извукли из воде било је 5,30 часова. Значи провео сам 4 часа у леденој води, двапут дуже него што човек може да издржи.

ПУТ У ПАКАО

МАЛЕ ВЕСТИ

ЈЕДНА ОД СТАНИЦА МОСКОВСКОГ МЕТРОА.

У јануару се навршило сто година од прве подземне железнице, лондонског метрополитена, коју су Енглези назвали „Пут у пакао“

Девеог јануара 1863. године у павиљону специјално изграђеном за ту прилику крај станице Фарингот-Род одржан је свечан банкет за 700 особа: празновало се откривање прве метро-линије дугачке око пет километара која је грађена осам година. У ствари, била је то подземна железничка пруга која је сједињавала две велике железничке станице — западну и северну — а углавном била предвиђена за превоз теретних вагона.

На банкету је главни инжењер Фаулер говорио о фантастичним новинама у техници. По његовим речима, железницу је према првобитном

ворене вагоне за стоку и вучени обичном локомотивом превезени од једне станице до друге. На почетној и последњој станици свирао је по један оркестар.

Саобраћај за обичне путнике успостављен је сутрадан. Лондонски метро брзо се напунио димом и цању. И мада су касније композиције биле састављене од затворених вагона, путници су били принуђени да се штите од чађи мзрамицама, па чак и кишобранима. Тако неубодно путовало се годинама, све док у XX веку метро није био електрифициран. Ипак, и данас се још путници лондонског метроа жале на загушљив ваздух и тескобу.

Треба поменути још једно име које је у историји метроа одиграло велику улогу. То је име француског инжењера Марка Изамбарда Бринела, по звању градитеља подземних путева. У Лењиновој библиотеци чува се данас веома редак пројекат из 1827. године у коме „Компанија тунела испод Темзе“ обећава изградњу подземног ходника испод реке Темзе са циљем „да се олакша кретање кола и прилаз у рејон докова“ где је у то време било немогуће саградити мост. Тунел испод Тем-

зе грађен је од 1825. до 1843. године и постоји и данас.

Њујорк је покушао да се угледа на Лондон. Али, пробијање тунела кроз гранитно тло острва Менхети било би веома скупо. Почетком 70-тих година прошлог века америчке компаније су одлучиле да је једноставније и јефтиније да изграде уличну железничку пругу на стубовима — тако зване „елеватор“ — и током неколико десетина година Њујорк је био нагрђен скелама по којима су тутњали возови, убацијући кроз прозоре кућа читаву клупка црног дима и сејући доле по улицама комаде усijanог кокса.

Припреме за велику међународну изложбу 1909. године обухватиле су и планове за изградњу метроа у Паризу. У главном граду Француске почели су да граде густу мрежу с мноштвом станица. Данас париски метро превезе око милијарду путника годишње.

У Русији је први пројекат московског инжењера Балинског о изградњи метроа разматран још 1902. године. Предлог је изазвао велико узбуђење и противљење. Лист „Руска реч“ писао је: „Пројекат господина Балинског поражава дрским посезањем на оно што је у Москви драго свим руским људима. Пошто би тунел метрополитена пролазио испод храмова на растојању од свега три аршина, то би свети храмови били умањени у свом сјају“. Градска дума одбила је пројекат.

За првих двадесет година нашег века у Русији је било још неколико покушаја да се у Москви изгради подземна железница. Године 1931. доиста је решење да се метро изгради и 15. маја 1935. пројекат је његов први део. Данас Москва има 65 метро-станица и око 100 километара пруге по којој се подземна железница креће брзином од 75 километара на час.

И код старих Римљана су постојали фалсификатори новца. У Дилингену у Сару недавно је откривен прави подземни атеље. Археолози су ту пронашли калупе од иловаче који потичу из првог века.

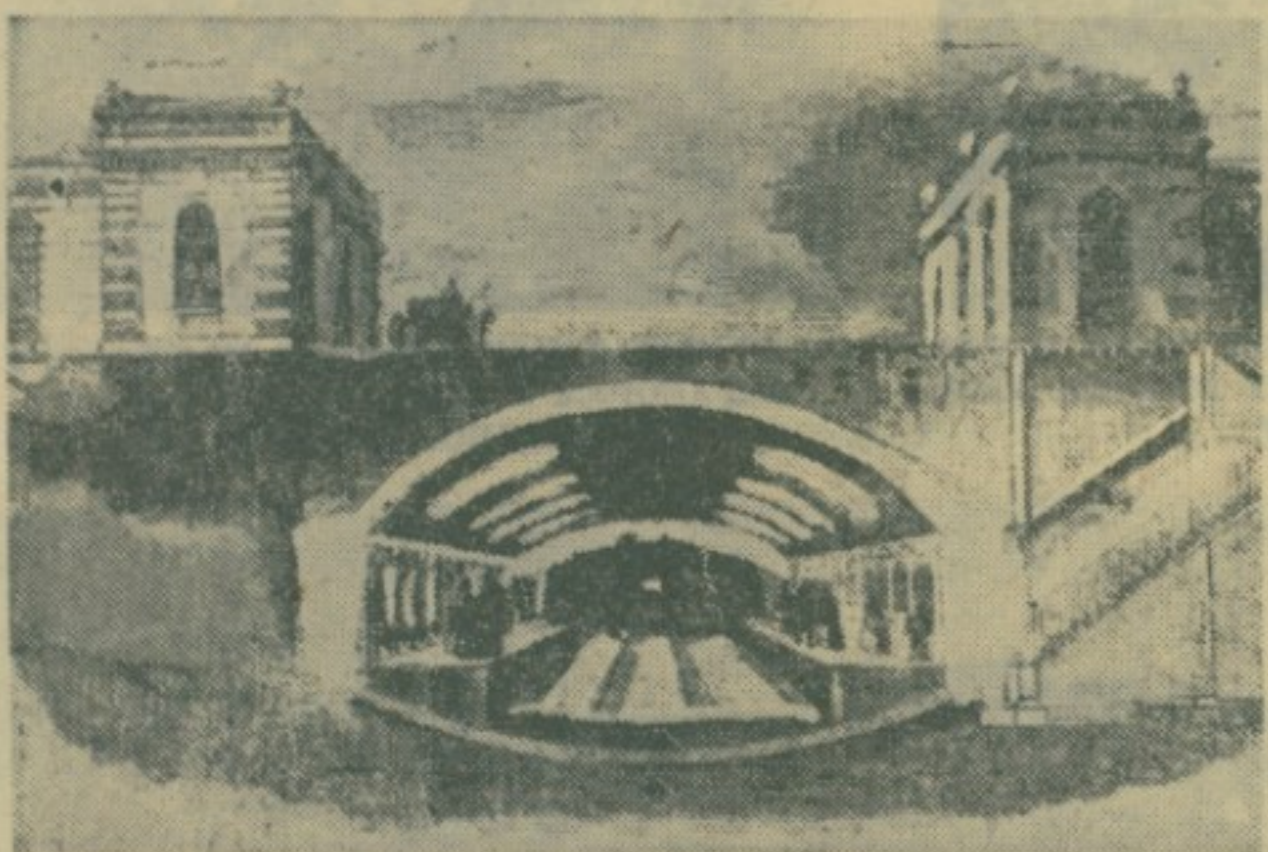
У једном ресторани у Базелу у Швајцарској недавно су гости могли да прочитају овакву афишу:

„Госте, који односе са собом пепељаре и прибор за јело молимо да то раде дискретно. Нама је стало до угледа наших љубазних гостију. У права.“

Највећи бисер на свету је „уловљен“ у водама архипелага Сулу, јужно од Филипина. Овалног је облика 8,89x6,35 см. Процењен је на 125 милиона франака.

Крава „Алуета“ треба ускоро на свет да донесе своје шесто теле. Напунила је већ 19 година, а живи на острву Фехмарн у Шлезвиг-Холштајну, где просечна старост крава износи 6 година. „Алуета“ држи рекорд у производњи млека: досад је дала 110.600 литара, што значи преко 15 литара дневно и масноће: 4.550 килограма.

Недавно је један Енглец довршио апарат помоћу кога може да скува јаја до жељене тврдоће, без надгледања.

ПРОЈЕКТ ЛОНДОНСКОГ МЕТРОА. ЦРТИЦ ИЗ ЧАСОПИСА „ИЛУСТРЕЈТИД ЛОНДОН ЊУС“, ИЗ 1860. ГОДИНЕ.

Пре сто година, када су мушкарци носили високе цилиндрице, а жене шуставе дугачке сукње, када је Лондон био испуњен звекотом копита и тандрањем точкова, по свету је полетела сензационална новост: откривен је путнички саобраћај испод земље!

У то време још ни сви Европљани нису знали како изгледа обична железница. Шта онда да кажемо о возу који јури испод земље, испод улица и кућа и искаче на површину као ђаво из кутлије. „Пут у пакао“, назвали су Лондонци своју подземну железницу — метрополитен.

плану потискивао испод земље сажети ваздух. Међутим, показало се да то није могуће и да ваздух „бежи“ из тунела. Због тога је Фаулер, тобоже, изумео нови тип локомотиве која је имала котла с врелом водом и паром у коме се температура одржавала по моћу нарочитог грејача с пуњењем на крајњим станицама. Фаулеров говор био је поздрављен овацијама. Али, како су много хваљене техничке новине постојале само у Фаулеровој глави, учесници банкета — међу њима и познати државник Гледстон — били су посађени на обичне ог-

ПРВА ВОЖЊА ЛОНДОНСКИМ МЕТРОМ 9. ЈАНУАРА 1863.

ЛАВ У КУЋИ

Ко има добре нерве, коме урлање лава неће реметити сан и ко уз то жели да има необичну домаћу животињу треба да се само обрати писмом зоолошком врту у Јоханесбург, у Јужној Африци. Наиме, овај врт има на продају пет лавава које нуди по веома ниској цени од 60.000 динара по једном. Млади лавови добијају се у пола цене.

Зоолошки врт у Јоханесбургу распродаје своје лавове због реформи које ће ускоро спровести. Уместо система ка веза биће уведени „слободни ограђени простори“ у које све животиње треба да се прецеле. Међутим, сви лавови живели су досад потпуно изоловани, сваки у свом кавезу, и управа зоолошког врта страхује да они у новим условима неће моћи да се међусобно сложе.

ДЕЦА КАПЕТАНА ГРАНТА

ПОДОМАНУ ЖИЛ БЕРНА © DISNEY

ЈЕДАН БРДОВЛАСНИК, ЈЕДАН ФРАНЦУСКИ НАУЧНИК И ДЕЦА ЈЕДНОГ НЕСТАЛОГ КАПЕТАНА ОДРЖАЛИ СУ СУДБОНОСНИ САСТАНАК...

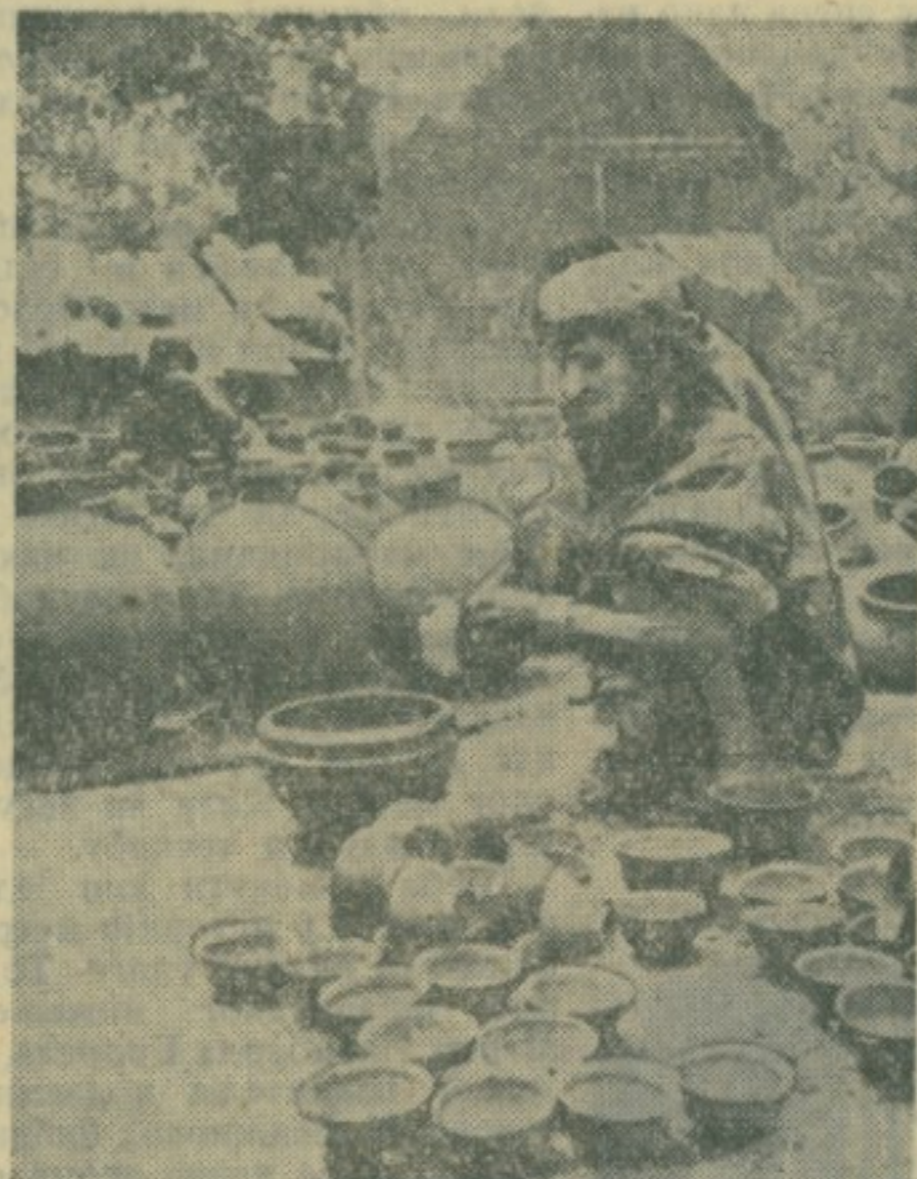
КАШМИР

ПО „ВОДЕНИМ УЛИЦАМА“ СТАНОВНИЦИ КАШМИРА СЕ КРЕЉУ У МАЛИМ ЧАМЦИМА

ТИПИЧНИ СТАНОВНИК КАШМИРА ИЗ ОБЛАСТИ ПАХАЛГАМ

ГРЧАРСТВОМ СЕ УГЛАВНОМ БАВЕ ЖЕНЕ. ЊИХОВИ РАДОВИ ПОКАЗУЈУ ВЕЛИКИ УКУС И ВЕШТИНУ

ДЕТЕ НОМАДСКОГ ПЛЕМЕНА ИЗ ОБЛАСТИ КАРАКОФУМ У КАШМИРУ, У СВОЈОЈ ПРАЗНИЧНОЈ, НОШЊИ

Кашмир — земља река, језера и алпских травњака пуних цвећа, опкољен огромним ланцем Хималаја покривеним вечним снегом — био је одвајкада радо посећиван због својих вредних природних лепота. Могући — цареви средњег века — градили су мале дворце као из бајке, у великим баштама и парковима на терасастим обалама Дал језера чија је вода необично јасне плавозелене боје. Уређивали су водоскоке који су се напајали водом са стрмих планинских врхова, и давали вредне ефекте као права уметничка дела.

Туристи који из целог света долазе да би уживали у необичним лепотама овог краја, бирају за своју посету месеце од априла до јуна и од септембра до новембра да би избегли тешке врућине које доносе непријатни монсуни.

Висораван дуга око 50 километара подељена је реком Јелум у два дела. На обалама лежи град Сринагар, главни град Кашмира, важно трговачко место. На надморској висини од 1650 метара град је повезан одличном ваздушном

везом са Делхијем и Амритсаром. Много је теже доћи у овај град аутомобилом или аутобусом. Аутопут води преко места Јаму ораница јужног ланца Хималаја. Путовање је тешко и везано за многе опасности. Пре краћег времена завршен је тунел Банихал, који је знатно скратио и олакшао пут за Кашмир. Поглед који се пружа са висине ванредно је леп: зелена висораван лежи између сребрних врхова Хималаја, међу којима је највиши Нанга Парбат.

Сам Сринагар испресецан је каналима по којима се становници крећу у малим чамцима, а многи и станују у чамцима-кућама. Подсећа много на Венецију.

Овде се цео живот одвија на води. За туристе су незаборавне вожње чамцима по Дал језеру, у чијој се плавој води огледају врхови Хималаја. Лађице су истог облика као гондоле, а гондолијери пуше на живописне наргиле и

пију чај који је, по тибетанском обичају — посољен.

Цео крај је пун остатака старих храмова и манастира. Познате ископине храмова у Матеранду представљају мешавину грчке и хинду културе.

Није чудо што је ова живописна околина оставила своје трагове на уметничкој домаћој радности становника Кашмира. Радност је многострана: везови, резбарије, грнчарија, ћилмарство и радови од сребра. На разним изложбама по целом свету радови из Кашмира добијали су прве награде.

Становници су љубазни, лепе спољашности и светле коже. Већином се баве домаћом радношћу, док је пољопривреда прилично заостала због чега народ живи веома скромно.

Страни путници који су посетили ову лепу земљу тврде да су имали утисак да се стварно налазе на „крову света“.

ВЕЛИКЕ ПОВРШИНЕ ЗЕМЉЕ НАЛАЗЕ СЕ ПОД ПИРИНЧЕМ, ПОШТО ЈЕ И ОВДЕ, КАО У ЦЕЛОЈ АЗИЈИ, ПИРИНАЧ ЈЕДНА ОД ГЛАВНИХ ЖИВОТНИХ НАМИРНИЦА

НЕ РАЂА СЕ КОЊ СА ДИВЉЕГ ЗАПАДА, ОН ТО ПОСТАЈЕ, УЧЕЊЕ ЈЕ ДУГО И НАПОРНО, АЛИ ОН ЋЕ НАУЧИТИ И КАКО ДА ПОСТАНЕ ПРВАК НА РОДЕУ, И ДА СЕ ОСМЕХУЈЕ

ОВЕ ЖИВОТИЊЕ СУ ПРАВИ ГЛУМЦИ

Благо... да... врло добро... — говорио је најстарији од три брата Хадкинса држећи штапић у руци. Понављао је вежбе са једним коњем. „Ученик“ је на-

учио да изражава читав низ емоција: страх, жестињу, рас-

Гледајући покрете наших руку коњи знају шта треба да учине у том моменту — сб-

јашњава један од ових дресера.

Идеју да оснују школу за дресирање животиња дао им је један познаник који им је рекао:

— Право речено, коњи могу више да импресионарају на филму него лице неког филмског глумца.

Тако су браћа Хадкинс 1932. године у Долини Сан Фернандо основали праву школу за животиње-филмске глумце.

— Ми не употребљавамо никад силу — тврде они.

Потребно је шест месеци да би животиња постала добар глумац. Али ако дресер осети код ње специјалан дар онда он од ње ствара праву звезду.

Ако нема дара некорисно је настојати, јер ће она постати само прави робот.

У Америци се дресирају за филм нарочито коњи: они су главни глумци нарочито у вестерн филмовима.

Уосталом, животиња-глумаца има безброј. Понекад су њихове зараде веће него многих људи-глумаца. Познати пас „Леси“ потукао је све рекорде: примао је далеко више код ње специјалан дар онда он од ње ствара праву звезду.

„Морган“ је без сумње најпознатији пас у Америци. Ослоњен шапама на клавир он може да имитира веселост или

тугу већ према мелодији која се свира.

Мачак Рубарб живи раскошно — има свој рибњак, масера и личног импресарија.

Смеђи медвед „Рози“ уме да игра чарлстон. Само, многи глумци не желе да доживе част да се нађу на снимању у његовом загрљају.

Понекад су неки глумци-људи „љубоморни“ на своје четворножне партнере, док им се други диве и признају им вредност. Ерол Флин је признао једном дресеру:

— Ваши ученици су ми довели славу.

ОН ЗАРАЂУЈЕ ДОЛАРЕ, ИМА СВОЈ РИБЊАК И ЛИЧНОГ МЕНАѢРА. У КЊИЗИ НАПИСАНОЈ О ЊЕМУ НАЗИВАЈУ ГА „РУВАРБ“, МАЧАК КОЈИ ЈЕ УСПЕО“

НОВИ ПАРТНЕР ФРАНЦУСКОГ ГЛУМЦА АЛЕНА ДЕЛОНА БИЋЕ ОВАЈ ПАС

ЛЕД НА РЕКАМА

Дебљина леда на рекама. Трајање залеђености река. Отапање и ледене поплаве

Лед се готово редовно појављује зими на великим рекама умереног појасног, а стално на рекама хладног. Он је веома значајан не само за живи свет тих река, него и за становништво око њихових обала. Због тога су лед на рекама проучавали неки физичари и хидролози. Постојала су готово опречна мишљења о формирању првих ледених кристала у речној води. Сада се поуздано зна да се кристали леда појављују у води тек када њена температура макар и незнатно падне испод нула степени — 0,01 до минус 0,05 степени. Први кристали леда појављују се на површини реке, као и на тврдим предметима у било којој дубини воде. Сам лед, плавичаст и прозиран, који наш народ назива ведрац, најпре се хвата дуж обала и шири се ка средини реке, чијом матицом плоче већ прве санте леда. Оне су у ствари откинута комада ведраца и смесе снега и ледених кристала, који наш народ назива снежник. Санте се спајају, повећавају и заустављају у сужењима речних корита. Тако долази до залеђивања читаве површине реке — од једне до друге обале.

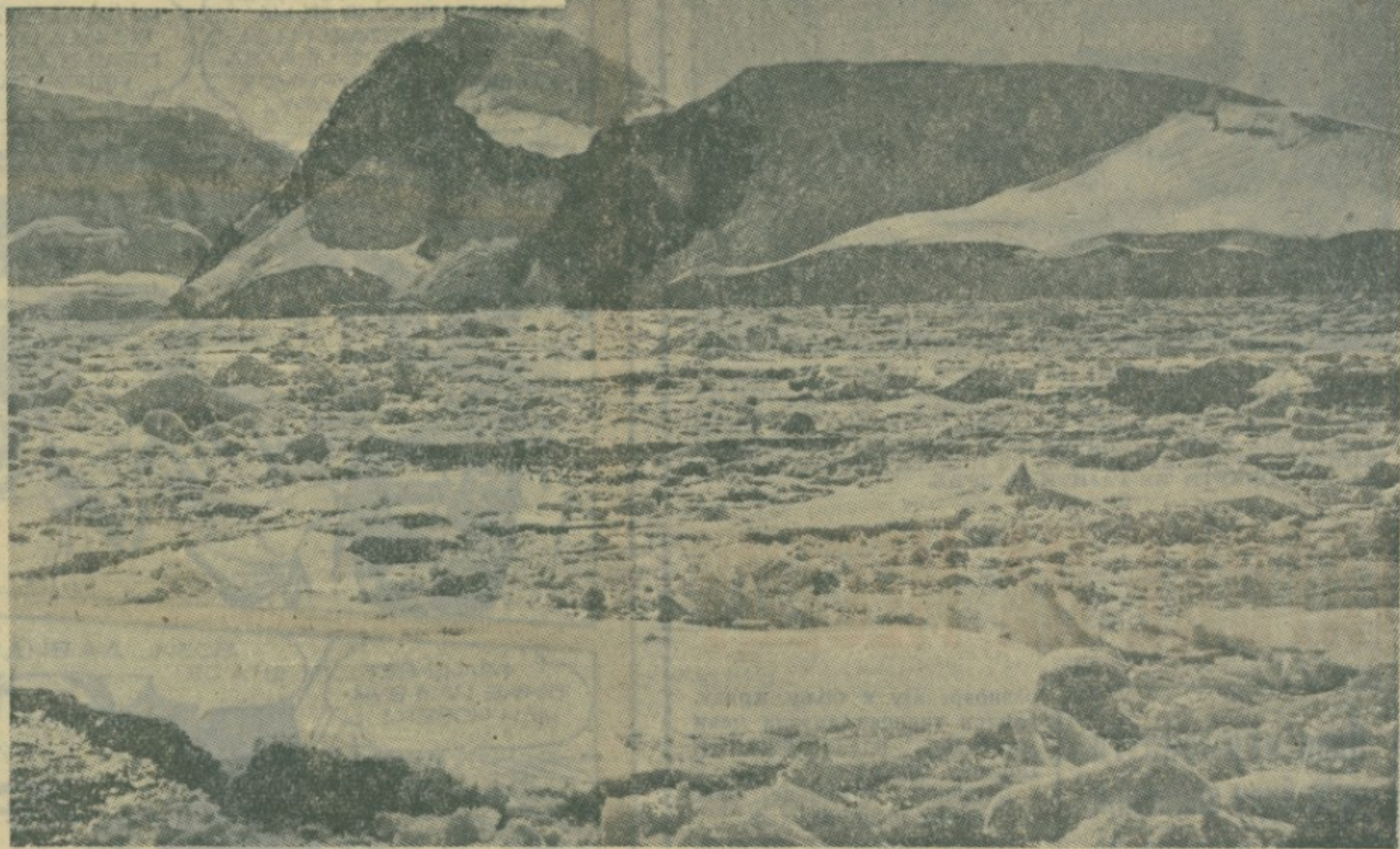
Да би се река замрзла потребно је више дана са мразом. Из данашњих проматрања се зна да се код нас залеђивање појављује најпре на бачким каналима, на Бегеју и на Босуту са притокама — већ после 7 дана са мразима, када је температура ваздуха нижа од 0 степени. Тиса се замрзла после 7

до 12 дана мрза, Драва и Дунав после 15—18 дана, а Сава и Морава после 21 дан и то ако су температуре знатно ниже од нуле.

Дебљина леда зависи од дужине јаким мразева. Тако је код нас 1928/29. године дебљина леда на Дунаву код Земунa износила 40—50 см, код Смедерева 20—40 см, код Великог Градишта 35—42 см, а код Голупца 25—35 см. А лед на Тиси код Новог Бечеја достигао је дебљину 40—50 см, на Сави код Шапца 13—18 см, а у Београду 8—50 см; у првих десет дана фебруара на савском пристаништу измерена је дебљина леда од 100 см! Тада је и лед на Великој Морави био доста дебео — код Љубичевског моста 12—58 см.

И зима 1939/40. године била је врло хладна. У фебруару 1940. године лед је достигао дебљину на Дунаву код Земунa 30 см, у Смедереву 17—35 см, у Великом Градишту 4—30 см, на Сави у Шапцу 10—15 см, а у Београду 15—35 см, док се на Великој Морави код Љубичевског моста дебљина леда крета између 6 и 13 см. Слично дебљину леда имали смо и ове зиме.

На сибирским рекама лед је знатно дебији. У Јакутији лед на Лени и њеним притокама достиже 1,5 до 2,0 м — као и на рекама северне Канаде. У јужном Сибиру и на совјетском Далеком истоку зима реке покрива ледени покривач дебљине 1,2—1,7 м. У европском делу СССР дебљина леда на рекама је знатно мања — од

ЛЕД НА ЈЕДНОЈ РЕЦИ

1 м на крајњем северистоку, па до 20 см на југозападу и југу.

Неке реке се зими замрзну до дна. То је честа појава у време врло хладних зима са мало снега. На Уралу се саке зиме замрзавају до дна све мање реке, а у Јакутији чак и реке са сливом два пута већим од Савиног. У нашој земљи се то повремено дешава на мањим планинским рекама, као на пример на Ибру око Рожаја. Залеђену реку сељаци тада користе као добар пут за преношење дрва и сена.

Познато је да су реке северног Сибира и Канаде залеђене 6—8 месеци годишње, а неке од њих, као Тајмира (на сибирском полуострву Тајмиру) чак и по 9—10 месеци. Знатно краће су залеђене европске реке. Волга је код Астрахана залеђена просечно 101 дан, а северније, код Казана, 147 дана; исто толико дана је залеђена и Нева у Лењинграду. Висла у Варшави је под ледом просечно 60 дана, Лаба у Хамбургу 39 дана, а Лоара у Орлеану само 13 дана.

На рекама у Југославији просечно се залеђеност креће од 33 дана на Тиси код Титела, до 14 дана на Сави код Београда. Притоке Јадрана су ретко када залеђене. Међутим, за време сурових и дугих зима лед на рекама траје знатно дуже. У зиму 1953/54. године Бегеј је био под ледом код Зрњевина 83 дана, Драва код Доњег Михољца 64 а код Осјека 58 дана, док је Купа код Сиска била залеђена 34 дана. Исте зиме Дунав је код Бездана био залеђен 83 дана (више него у зиму 1928/29. године — 74 дана), код Новог Сада 78 а код Великог Градишта 74 дана. Лед на Сави код Босанског Брода трајао је 49 дана, код Сремске Митровице 65 дана а код Београда 47 дана. Тиса код Титела била је залеђена 83 дана.

Отапање леденог покривача на рекама почиње у нашим крајевима у другој половини фебруара и првој половини марта, док на рекама крајњег севера Сибира и Канаде тек у јуну. Притицање снежнице у речна корита изазива пуцање леда. Тада се образују велике ледене санте. На Дунаву оне имају површину до 500 м² и тежину 50—180 тона. Ношене водом оне ударају у мостове и, ако су њихови стубови слаби, руше их. То се управо десило са пешачким мостом на Дунаву код Новог Сада у зиму 1923/24. године. Да би се то избегло, велике санте се разбијају минама.

Догађа се да се санте изненада зауставе или у суже-

њим коритима или у оштрим речним оукама. Нове санте које вода доноси подилазе испод већ заустављених и, ако се то настави, ускоро се у реци образује ледена брана, коју хидролози називају затор, по руском термину који је прехваћен у науци. Затори спречавају отицање воде и она се издиже узводно до затора, излива из корита и плави околину. Такве поплаве се називају ледене поплаве. Оне су

нанеле велике штете Поморављу, иако је количина воде у самој реци Морави била знатно мања од досадашњих великих вода. Од таквих поплава раније је често страдао Доњи Милановац.

Међутим, још већу опасност представљају нагле поплаве затора. Ледена брана прсне под притиском воде, па тада вода и лед крену великом брзином уништавајући на свом путу чак и веће мостове, као што је случај

са железничким мостом преко Јужне Мораве код Дољевца. Понекад, у таквим приликама, река просече ново корито и напусти старо.

Ледене поплаве су веома опасне а борба против њих је врло тешка, нарочито на рекама које теку од југа према северу: на југу се лед раније отапа, па се санте нагомилалају на севернијим деловима река, где се лед још чврсто држи, као на доњем току Велике Мораве.

АНЕГДОТЕ

Најтежи део посла

Амерички књижевник Роберт Шервуд могао је да пише огромном брзином тако да је једном за свега три седмице завршио једну драму за коју је добио Пулицерову награду.

Неки млади позоришни писац, желећи се на своју неспособност да нађе почетак за своја дела, запитао је једном Шервуда:

— Која је ваша најтежа тешкоћа кад седнете да пишете?

— Највећу тешкоћу за мене представља — одговори готово близу два метра високи Шервуд — како да стрпам колена под писаћи сто.

Кочијаш

Пјер Пети, чувени француски анатом, налазио се у великом друштву кад му се једна дама обрати:

— За вас, вероватно, ништа што се налази у људском телу није тајна.

— Варате се, госпођо! Ми лекари смо као кочијаша који додуше познају све улице, али не знају шта се збива ни у једној јединој кући — одврати научник скромно.

Награда за разумевање

Један познати француски лекар је имао мало стрпљења са болесницима који су много причали. Кад једног дана уђе у његов радни кабинет нека жена он се изненади јер му она само показа руку и кратко рече:

— Опекотина.

Доктор погледа рану и укратко јој рече шта треба да ради.

После два дана она наново дође и рече:

— Боље.

Недељу дана касније се опет појави:

— Оздравила сам. Молим вас, шта треба да платим?

— Ништа — рече лекар, — вас је задовољство лечити.

Интимност

За време једног банкета Роберт Шуман, немачки композитор (1810—1856) имао је као сусетку за столом једну веома говорљиву даму.

Док се служило предјело она му се церемонијално обрати са: „ваша екселенцијо“, код печења са „председниче“, а код слаткиша са „мој драги Шумане“.

Кад је донета кафа сусетка се управо спремила да му се опет обрати, али је Шуман предухитри:

— Драга госпођо, моје име је Роберт.

Корен самоубиства

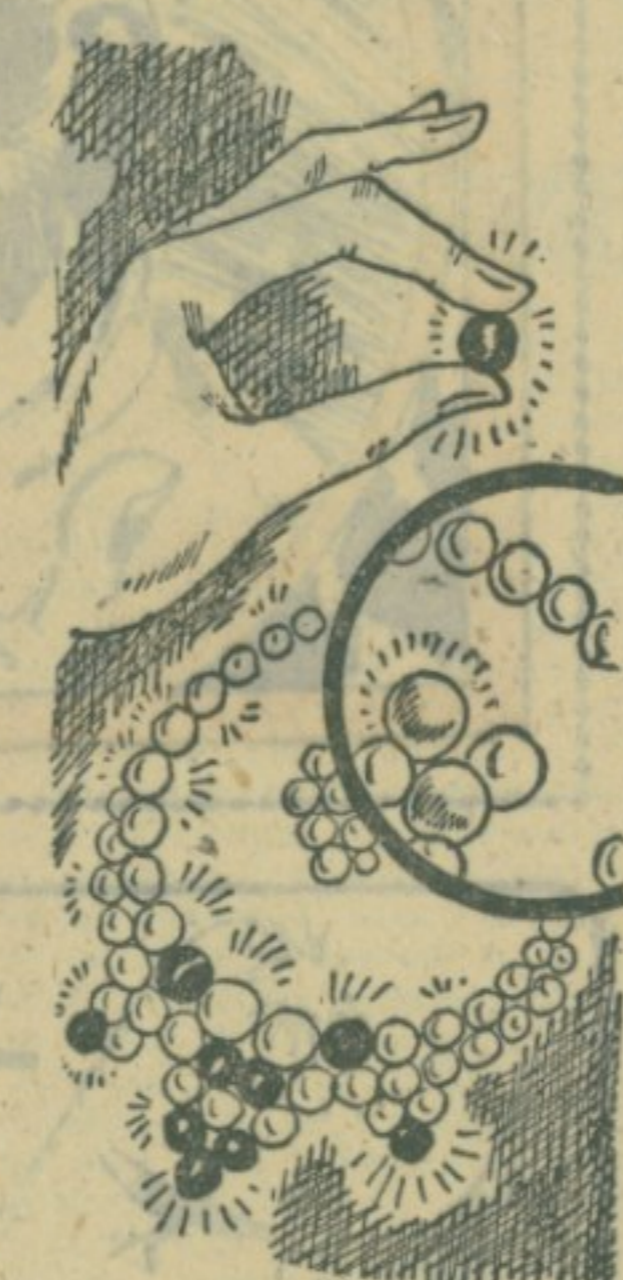
Чувени интерниста професор Франц Пецолт био је, као и већина других, у много чему опседнут својим специјалним идејама.

— Шта мислите, господо, који је врло чест повод меланхолије, изгубљене битке па чак и самоубиства?

— питао је професор Пецолт студенте на једном свом предавању. Како су сви ћутали јер нису знали, он дукобо убеђен у своје речи настави:

— Ништа друго него лоша пробава!

НАЈРЕЂИ БИСЕРИ

Вредност бисера зависи од његове величине, али цена се не повећава пропорционално, него логаритамски: обично, мало зрно има извесну цену, друго са пречником два пута већим скупље је 10 пута, треће, три пута веће, скупље је 100-пута од првог, а 10 пута од другог! Сем тога, на цену бисера утиче и облик и боја зрна.

Најређа су зрна зеленкасто плава, и она се могу наћи искључиво у водама Танимбарског архипелага у Индонезији. По мишљењу најистакнутијих стручњака за бисере, до сада је извађено свега 60

таквих бисерних зрна — ето колико су ретка! Нешто више има црних бисера. Тачније речено, та зрна нису сасвим црна, него више тамносива, управо као боја ситно измлевоног графита, а налазе се само у водама Молучких острва у Индонезији.

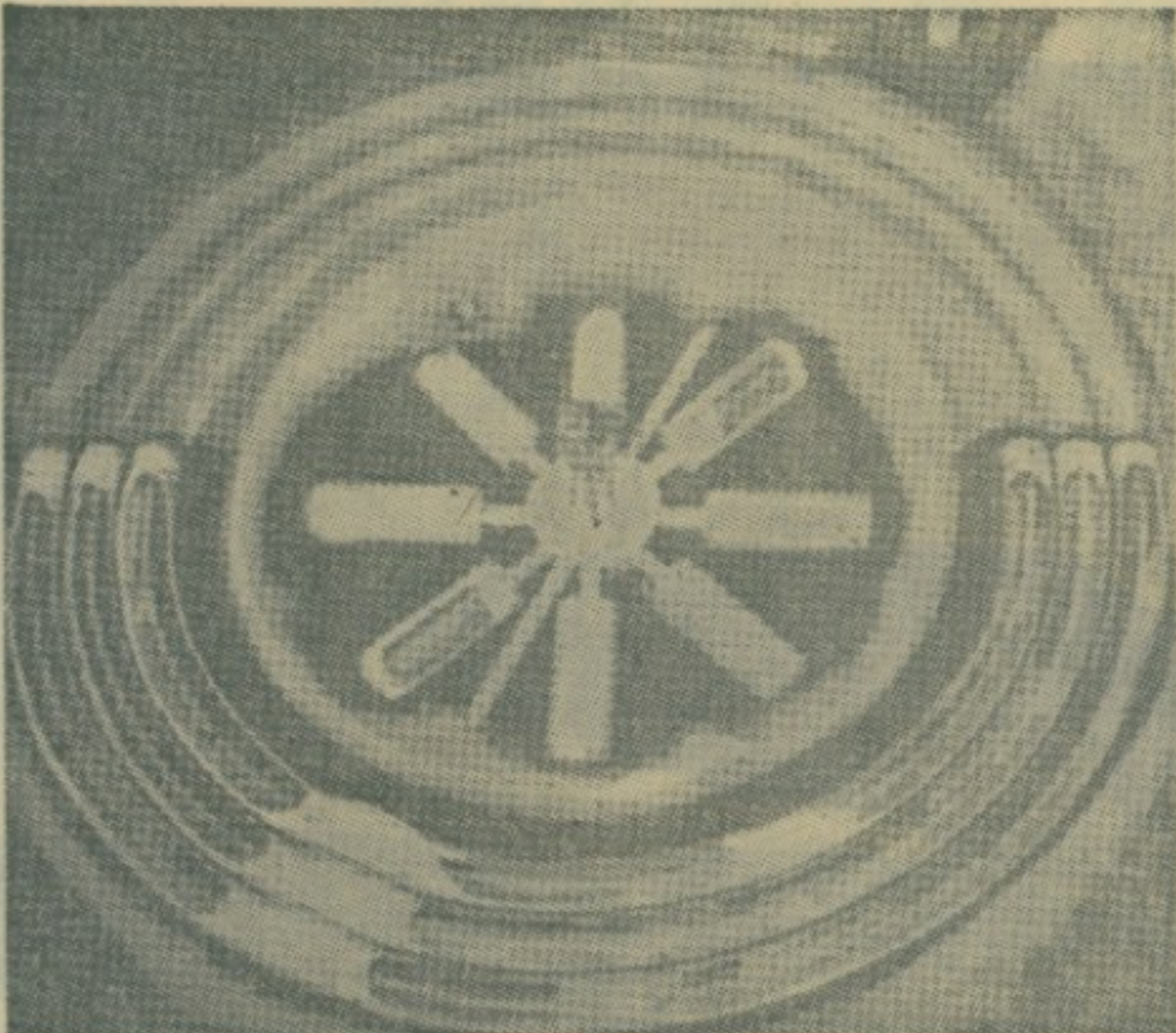
Готово 95 посто свих нађених зрна бисера имају сребрасту боју. Већина људи зна само за такве бисере и не претпоставља да постоје и зрна других боја и нијанси. Међутим, стручњаци за бисере и неки најпознатији јувелири тврде да постоји 118 разних нијанси боја бисера!

КИТ НА ЛЕЧЕЊУ

Млади кит Сквајт изгубио је апетит. Толико је упорно одбијао храну да су се његови чувари, службеници калифорнијског океанаријума озбиљно забринули за његово здравље. „Авитаминоза“ — гласила је дијагноза ветеринара.

Али, привољети кита на лечење није било нимало лако. Сквајт би испунио сваку капсулу с витаминима коју би му дали. Чуварима није преостало друго већ да га, као какву гуску, силом кљукају витаминима.

МОДЕЛ СТАЛНЕ СТАНИЦЕ НА МЕСЕЦУ. ПРАЗНИ РЕЗЕРВОАРИ ОД ПОГОНСКОГ ГОРИВА ПОСТАВЉЕНИ КАО ПЛОЦИ НА ТОЧКУ ПОСЛУЖИВЕ КАО СКЛОНИШТА. ДА ВИ БИЛА ЗАШТИЋЕНА ОД ОПАСНИХ ЗРАЧЕЊА, СТАНИЦА ЋЕ БИТИ СМЕШТЕНА ИСПОД ПОВРШИНЕ У ВЕЛИКИМ „СТАКЛЕНИМ ВАШТАМА“ У ОБЛИКУ КРУГА, ОД ПЛАСТИЧНОГ МАТЕРИЈАЛА, АСТРОНАУТИ ЋЕ ГАЈИТИ ПОВРЬЕ.

ЈАГОДЕ НА МЕСЕЦУ

Први космонаути који буду основали сталну станицу на Месецу мораће сами да се брину како да дођу до хране

Данас се поред проблема лета у васнони увелико говори и расправља о исхрани космонаута, и то не само за време док они лете васнонским простором него и када стигну на Месец или неку планету.

Истина, све је то још у повоју, али богата искуства совјетских и америчких космонаута и тековине стечене непрекидним радом у лабораторијама на Земљи подстичу научнике да посвете озбиљнију пажњу исхрани космонаута када стигну на неко небеско тело. У овом написив приказ једног таквог „јеловника“.

Двадесет и пет америчких космонаута који, према пројекту „Аполо“, буду градили прву сталну колонију на Месецу, храниће се према кинеском или индијанском јеловнику. Они ће јести кобасице од биљке тулице, ђуфета од гљива, жућаницу и белу репу справљене на маслацу.

Ове оријенталске послатнице припремљене према вегетаријанским рецептима Индијанаца и Кинеза, спадају у веома хранљив „Месечев мени“ који је недавно састављен у Лос Анђелосу на једном састанку стручњака за космобиологију. Понекад ће се поред ове вегетаријанске хране на трпези појавити печење од кунџице, риба, кокош и читав низ морских животињина које припадају такозваној лебдејој фауни. Јеловник су саставили амерички стручњаци за космичке летове Фин и Џонсон.

Први становници Месеца имаће примамљивије и укусније оброке од јунака досадашњих космичких летова. Џон Глен је, на пример, своју храну узимао из пластичних туба које подсећају на флашице за хранење одојчади. Други амерички астронаут Џон Карпентер већ је могао да жваће чврсту храну: коцкице сличне колачинима, припремљене од белог брашна, ораха, урми и чоколаде, превучене нарочитом глазуром која је имала да штити храну од топлотног промена у кабини ракете. За космонауте који ће тек полетети индустрија пре храмбених производа припрема коцкице од кокошјег и говеђег меса.

Међутим, први насељеници на Месецу имаће много

разноврснију и бољу храну. Њихов типичан дневни мени изгледаће према Фину и Џонсону овако:

Доручак: прженице, сок од корена першуна, кафа.

Ручак: омлет од печурки, кувано јело од биљке пречанице, салата од репе, коктел од јагода.

Вечера: печење од кокоши или кунџице, црвени купус и зелена салата, коктел од сока разног корења с лимуним.

За празнике предвиђа се чак и ђуфете печење.

Како је то могућно? Простор за складирање намирница у космичким бродовима који ће са Земље летети на Месец ограничен је. Залихе ће моћи да трају свега неколико дана после искривања. „Мост на Месец“, то јест стално снабдевање храном са Земље, било би превисоко скупо. Значи, храна мора потицати са самог Месеца, што значи да ће се ту створити „лунескоп“ — еколошка фарма на Месецу.

На Месецу нема ни воде ни кисеоника. Како онда остварити смелу идеју о једној независној станици на Месецу? Ипак, идеја се може остварити захваљујући томе што на северном Месечевом полу увек има сунчеве светлости. Та стална сунчева светлост моћи ће да покрене сунчане електричне центре, поред тога захваљујући њој моћи ће да расту биљке које ће за насељенике „лиферовати“ храну и кисеоник. Вода ће се добити из „кристалне структуре“ вулканског месечевог камења, на тај начин што ће се у прах претворено камење загревати и при томе настала водена пара одвајати од осталих гасова.

Месечева фарма биће сарађена од празних ракетних капсула. Примитивне алге, које ће насељеници донети са собом са Земље, представљаће темељ фарме. Јер, када се те културе алги буду храниле угљендиоксидом који ће космонаути издасати, оне ће путем фотосинтезе под дејством сунчане светлости производити кисеоник. Поред тога, ове алге дају концентрисану храну богату аминокиселинама, баланчевинама и угљеним хидратима. Једна кафена кашчица овог алгиног концентрата иста је, по хранљивој вредности, као пет сирових бифтеката.

Неколико трилиона слатководних алги, од којих је свака сићушна као црвено крвно зрнце, представљаће основицу и почетак човековог насељавања на Месецу.

После примитивних алги на месечевој фарми одгајиваће се виши облици биљака — купус, кромпир, парадајз, јагоде. Скок од повртарске до живинарске фарме неће више бити тежак, тако да предложени јеловник Фин и Џонсона не изгледа неостварљив.

Каџешанова кћи

ПО НОВЕЛИ
А.С. ПУШКИНА

ДА СИ НАС ПОСЛУШАО, ВРАТИЛИ БИСМО СЕ НА КОНАК, ОГРЕЗАЛИ И САСЕКАЛИ ДА СЕ МЕЌАВА УТИША! КУДА ЖУРИМО? ДА ЈЕ НА СВАДБУ...

КУТИ, САВЕЉИКУ! МОЖДА ИМАШ ПРАВО, АЛИ МЕ НЕРВИРАШ!

ХЕЈ, КОСИЈАШУ! КАО ДА СЕ ТАМО НЕШТО МИЩЕ!

МИЩЕ СЕ! БИШЕ ИЛИ ВУК ИЛИ ЧОВЕК!

ВОЗИ... ДА ВИДИМО ШТА ЈЕ!

БИО ЈЕ ЧОВЕК.

ЕЈ, ДОБРИ ЧОВЕЧЕ! ЗНАШ ЛИ ГДЕ ЈЕ ПУТ!

ПОЗНАЈЕМ ОВАЈ КРАЈ КАО СВОЈ ДИП! АЛИ, ВИДИШ КАКВА ЈЕ ОВО МЕЌАВА... БОЉЕ ДА ПРИЧЕКАТЕ ДА СЕ УТИША!

ИЗНЕЊАДА, ЧОВЕК КАО ДА ОЖИВЕ...

ИМА ЈЕДНА КУКА... НИЈЕ ДАЛЕКО! СКРЕНИ ДЕСНО ПА ТЕРАЈ... А МЕНИ НАПРАВИ МЕСТО НА БОКУ!

НЕШТО СИ СЕ НАЈЕДНОМ ОКУРАЖИО!

ПО ЧЕМУ МИСЛИШ ДА У БЛИЗИНИ ИМА КУКА?

ВЕТАР БИШЕ ОТУД... ОСЕКАМ ДА ЈЕ ЗАМИРИСАЛО НА ДИМ... БИШЕ ДА ЈЕ СЕЛО БЛИЗУ!

ОБМАНУТИ ПИЛОТИ

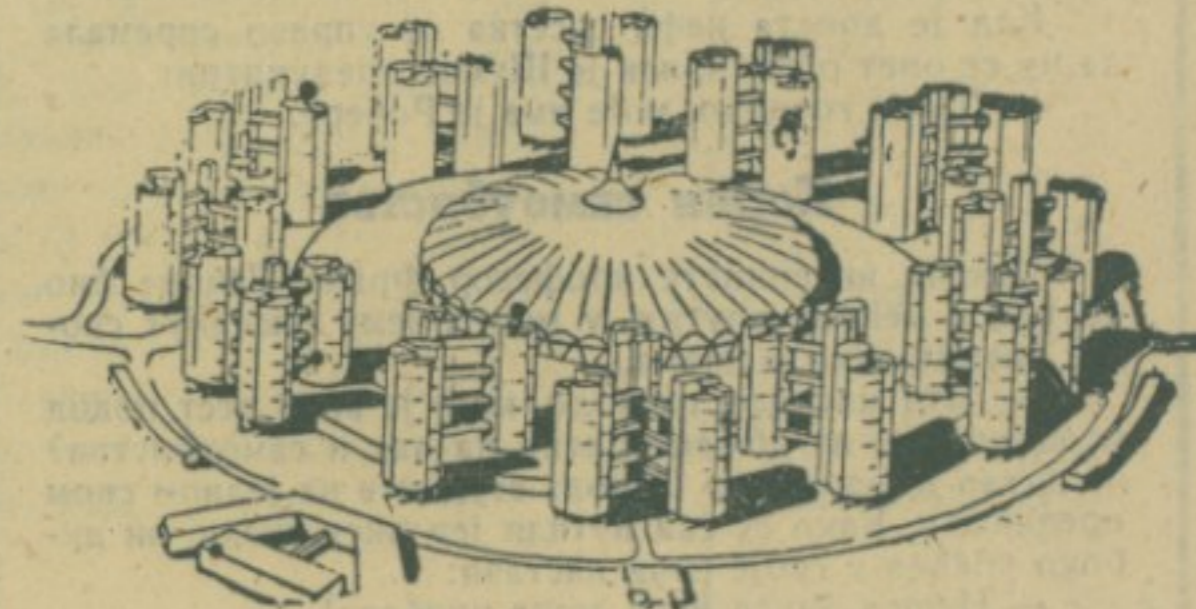
Више пута је, тих летњих дана четрдесет треће, Вијенац, погодан положај испред Фоче, прелазно из руку у руке. Немцима су крчили пут авиони а пешаци су ракетама давали знакове пилотима.

Командант 1. батаљона Мајевичке бригаде Миљенко Цветковић, шпански борац, већ у другом бомбардовању открио је њихове знаке и решио да им сигнале побрка.

Када су се авиони поново појавили, наредио је куриру да испали прво зелену ракету, затим црвену, па опет зелену. Авиони су на тај знак изручили товар бомби на своју пешадију, испред положаја Прве мајевичке бригаде.

Град за арктички предео са 36 облакодера

Плани за нови град на мостовима прелазити у зград Фробишер заливу близу арктичке области се сада још разбити смештене канцеларије враћују. Канадска влада планира подизање 36 зграда са 12 спратова околу велике бетонске куполе. За групу од 3 зграде биће изграђен торањ са лифтовима из којих ће се

и електрицитет.

Жена универзитетски професор математике! Па то је монструозно! — узвикнуо је шведски књижевник Аугуст Стриндберг кад је чуо за Софију Ковалевску. Што је Стриндберг, познати женимрзац, имао такво мишљење о жени која је прва у свету постала универзитетски професор математике, није ни чудо. Али, његово мишљење делили су многи образовани људи у Европи и због тога животни пут Софије Ковалевске није био ни мало лак.

Софија се родила у Москви 1850. године, а расла је у селу Палибино, у Витебској губернији, на имању свог оца генерала Корвин-Круковског који је био, како се говорило, директни потомак мањарског краља Матије Корвина. Родитељи су били изненађени када су једног дана открили да је њихова седмогодишња кћи сама научила да пише. По обичају оног времена, њено даље образовање било је поверено приватним учитељима. Софија је веома рано показала изванредну одареност за математику. Једног дана, када је свог наставника Малевича хтела да изненади новим методом израчунавања обима круга а он је одговорио да на тај начин никако не може добити тачан резултат, мала Софија је бризнула у плач. У породици је добила свестрано образовање, а њени погледи на друштво развијали су се под утицајем сестре Ане. Последница тога било је касније Софино учествовање у Париској комуни.

У 17. години Софија је у Петрограду узимала часове из математике код познатог педагога Странољубског. У

МОТОЦИКЛОМ КРОЗ ВАЗДУХ

У Украјини је конструисан нови хеликоптер назван „ваздушни мотоцикл“ чија је тежина свега 200 килограма. Дужина овог минијатурног хеликоптера чини је конструктор бравар из Кировграда Јарослав Гањула, износи 3 метра. У хоризонталном лету његова брзина достиже 90 км на час, а електрични мотор мотоцикла.

Ваздушни мотоцикл може да полети и атерира на сасвим малој површини од једног квадратног метра и сасвим лако носи кроз ваздух једну особу.

ПРВА ЖЕНА ПРОФЕСОР МАТЕМАТИКЕ НА УНИВЕРЗИТЕТУ

СОФИЈА КОВАЛЕВСКА

Иако је студирала математику узимајући претежно приватне часове, докторира је већ у 24. години

него ни на вишим женским течајевима. Тих првих шест година по повратку у отаџбину, она је, онемогућена у раду, престала да се активно бави науком. Занимала се књижевно-публицистичким радом, сарађивала је у часописима за које је писала позоришне приказе и научне чланке. У то време падају њени сусрети са најистакнутијим руским научницима и књижевницима: Сеченовим, Боткином, Тургеневом, Достојевским, Чебишевом и другим.

Године 1883. на позив шведског математичара Митаг-Лефлера, који је младу математичарку позвао да заузме место приватног доцента на универзитету у Стокхолму, Ковалевска одлази у Шведску. Већ следеће године она је постављена за професора стокхолмског универзитета.

Париска академија додељује 1888. године „Награду Бурден“ Софији Ковалевској за научни рад „Зататак о обртању чврстих тела око непокретне тачке“. Вест о додељивању ове велике награде једној жени, изазвала је праву сензацију у Европи, поготову што је специјално за ову прилику „Награда Бурден“ подигнута са 3.000 на 5.000 франака. Следеће године за научни рад из исте области Ковалевска добија награду Шведске академије наука.

Иако обасута поштом признања и наградама, Софија Ковалевска је сањала о научном раду у Русији. Али, молба

њеног братучеда генерала Косича да се Ковалевској дозволи повратак у Русију била је одбијена. Ипак, на предлог академика Чибишева, Ишеницевог и Буњакоског, Ковалевска је 1889. године изабрана за дописног члана Петроградске академије наука пошто је непосредно пре тога било решено принципијелно питање о могућности избора и жена за дописне чланове.

Поред математике, Ковалевска се бавила и књижевношћу. Драма „Борба за срећу“, коју је написала заједно са шведском књижевницом Лефлер-Едгрен приказивана је у Русији. Њени романи „Нихилистичка“ и „Успомене детињства“ и друга дела све-

доче о њеном дубоком уму, ширини интересовања и њеним симпатијама за револуционарну борбу и идеје утопијског социјализма.

Борба коју је Софија Ковалевска морала да води да би као жена могла да учи и ради оно што је волела и за шта је имала дара, поткопала је њено здравље. Али, њена жеља за новим сазнањима још је горела о чему сведочи њен последњи разговор с великим поларним истраживачем Фритјофом Нансеном. Она се упознала с њим пред његов први велики пут када је Нансен маштао о откривању Северног пола.

— Наћи ћу пол! — одлучно је говорио Нансен.

— Волела бих да могу да пођем с вама — казала му је Ковалевска.

— Ви бисте били добар друг и сапутник — одговорио је Нансен.

Када се Нансен вратио са свог путовања Софија Ковалевска била је већ мртва. Умрла је у Стокхолму 10. фебруара.

„Двобој“ с рачунском машином

Недавно је телевизија у француском граду Калеу преносила из Лила сензационалну емисију у којој је учествовао Морис Дагбер. Са напрегнутом пажњом пратили су је милиони гледалаца из Француске, Енглеске, Белгије и Холандије.

Морис Дагбер је изазвао на „двобој“ последњи модел електронске рачунске машине и пристао да себе призна побеђеним ако она, машина, реши седам од десет постављених задатака, пре но што он реши свих десет.

Жири је поставио три задатка са извлачењем кубног корена — из бројева 48.627.125, 1.092.727 и 246.491.883 — пет задатака из степеновања — 89°, 57°, 38°, 71° и 99°. Девети задатак био је релативно лак: поделити 1515 са 45. У последњем задатку тражено је да се старост једног од чланова жирија, који је тог дана напунио 51 годину, израчуна у дане, часове и секунде.

Феноменални Француз — тако је Морис Дагбер назвао холандски часопис „Практико“ — решио је свих десет задатака за 3 минута и 43 секунде давши тачне одговоре: из прве групе (извлачење корена) — 365, 103 и 427; из друге (степеновање) — 704,969, 10.556.001, 79.235.168, 128.100.283.921 и

93.206.534.790.699. Одговор на девето питање гласио је 33.666/6, а на последње — 18.627 дана, 447.048 часова или 1.609.372.800 секунди.

За решавање свих ових задатака Дагберу је требало 1 минут и 35 секунди мање времена него машини за решавање седам задатака. Наиме, машина је за њих било потребно 5 минута и 18 секунди.

то време приступ женама на универзитет био је забрањен. У јесен 1868. Софија је добила дозволу да слуша предавања „оца руске филозофије“ Сеченова и да проучава анатомију код Грубера у војно-медицинској академији.

Тадашња правила о пристојности нису дозвољавала да једна „млада жена“ живи сама у великом граду и одлази на предавања којима присуствују искључиво мушкарци. Да би се посветила на учи не долазећи, у отвореној сукоб с друштвом, Софија је 1868. године склопила фиктивни брак (који је касније постао стварни) с младим студентом Владимиром Ковалевским и заједно с њим отишла у Хајделберг где је студирала математику и посећивала предавања немачких научника Кирхафа, Дибоя-Рејмона и Хелмхолца.

Године 1870. Софија Ковалевска прелази у Берлин где

је четири године студирала и радила поред чувеног професора Вајерштраса који је пристао да јој даје приватне часове из математике јер је приступ женама и на Берлинском универзитету био забрањен. У априлу 1871. брачни пар Ковалевски напушта студије и одлази у опседнути Париз. Ту је Софија неговала рањене комунаре, а заједно с мужем учествовала у спасавању из тамнице нестакнутог револуционара Шарла Жаклара, по занимању лекара и новинара, који је био ожењен њеном сестром Аном.

Јула 1874. на основу три научна рада универзитет у Гетингену доделио јој је титулу доктора филозофије „с највећом похвалом“. Тада је имала 24 године.

Ковалевска се вратила затим у Русију али није могла да добије место не само на Петроградском универзитету,

У СВЕТУ БРОЈЕВА И ФИГУРА

ОСНОВНО О ЈЕДНАЧИНАМА

Шта су једначине? Држаћемо се већ уведеног обичаја да дајемо примере а да избегавамо дефиницију када је не можемо одмах како ваља дати. Дакле, ево неколико (алгебарских) једначина:

$$\begin{aligned} 2x + 3 &= 0, & x^2 + 5x + 2 &= 0, \\ (x + 3) \cdot (x - 5) &= 1, \\ x^2 + 2x - 8 &= (x + 4) \cdot (x - 2), \\ 5 \cdot \sqrt{x^2 - 9} &= 4x, & x &= 8. \end{aligned}$$

Испитиваћемо последњу написану једначину

$$x = 8 \dots (1)$$

која изгледа и јесте најпростија од наведених.

Знају, шта значи „ $x = 8$ “? Слово x и број 8 нису исто. Ако ништа не кажемо или у себи не мислимо и подразумевамо, „ $x = 8$ “ није ништа, „ $x = 8$ “ узето независно од свега је бесмислица. (Иста примедба важи и за остале једначине). Међутим, ако кажемо: „наћи бројеве који заменом x у $x = 8$ дају истину“, онда је ствар јасна. Има један и једини такав број, број 8. 8 једнако 8 је непорецнава истина. „ $x = 8$ “ се (у вези са захтевом да се нађе ако постоји замена за слово x) зове једначина, број 8 је (овде једино) решење. (Каже се још и да број 8 задовољава једначину, у смислу да је 8 решење.) То је пример једначине и решавања једначине — једна „загонетка“ са питањем шта да се стави уместо слова, има ли таквих бројева, ако има који су сви ти бројеви.

Слично горњем, једино решење једначине $x = 3$ је број 3, једино решење једначине $x = 0$ је број 0, једино решење једначине $x = -3/4$ је број $-3/4$, и тако даље. Уопште:

Ма који да је број a , једначина $x = a$ има једно и једино решење: број a .

Овим општим закључком који обухвата као посебне случајеве питања једначина $x = 8$, $x = 3$, $x = 0$, $x = -3/4$ и сл. завршена је кратка теорија једначина тог облика. У складу са добрим математичарским обичајем сада ћемо често гледати да решавање неке једначине сложеније грађе „сведемо“ на горњи прост случај. Сложено свести на просто а ново и непознато на старо и познато, тога има у математици врло често. Постоји и једна шала поводом тога, на рачун математичара, шала чији је аутор вероватно био баш математичар. (То је прича стара и мало већ и научена, а ми је наводимо због оних који је не знају.)

Неки математичар једног дана науми да скува себи јаје за ручак. Лонац са водом је био на столу. Он метне јаје у лонац, онда лонац на ватру, скува јаје и поједе га. Сутрадан, опет се реши да кува јаје. Погледа — лонац са водом био је на поду! Да би савладао ту „нову“ ситуацију, математичар пре свега подигне лонац на сто, подигне и прст и каже: „Сада је задатак лак, јуче сам га израдио.“ Тек сада ставља јаје и кува, и тако јаје, све као у „познатом“ случају.

Узећемо једначину нешто сложенију:

$$3x + 2 = 14 \dots (2)$$

Пазите добро: или ћемо напамет погодити решења (а то можемо у малом броју лакших задатака) или нећемо ни „мрднути“ ако не знамо неку методу (или поступак) за решавање једначина. За ову једначину доста се лако увиди да јој је решење број 4, јер је $3 \cdot 4 + 2 = 14$. Да је број 4 и једино решење ове једначине може се доказати и треба доказати. Шта се у овој ситуацији (и сличним) заправо доказује? Ево: доказује се да поред броја 4 једначина (2) нема никаквих других решења, другим речима да број различит од 4, ($\neq 4$), број који није 4, једначину не задовољава. Дакле, рецимо овако: ако у једначину (2) уместо слова x унесемо број $\neq 4$, онда $3 \cdot (\neq 4) + 2 = 14$, па би-

смо на левој страни једначине имали збир — броја који није 12 и броја 2. Такав збир није 14, како би морало бити, па једначина није задовољена бројем $\neq 4$. Број 4 као решење смо „погодили“ и доказали јединственост тог решења и — готово, посао је завршен. Само, погађање као метода не пали кад су изрази сложенији. Мора се знати метода која и у случају једначине (2) и у сличним задацима увек води циљу.

Метода решавања једначина. На примеру једначине (2) приказаћемо најчешћу методу. Суштина методе је баш почетак поступка: долази се од претпоставке да решење постоји и да уместо x у једначини стоји решење иако га за сада не знамо. Ако то претпоставимо, онда је „заста“ $3x + 2 = 14$. На основу познатог правила (ако се једнаким бројевима дода исти број добијају се опет једнаки) можемо тврдити да је $3x + 2 + (-2) = 14 + (-2)$, или свеједно $3x = 12$. (То је оно чувено „пресељавање“ познатих на десно). Мало ћемо застати да бисмо упоредили једначине $3x + 2 = 14$ и $3x = 12$. Из $3x + 2 = 14$ додавањем броја -2 на обе стране једначине добили смо једначину $3x = 12$, а од $3x = 12$ можемо се „вратити“ једначини $3x + 2 = 14$ додавањем броја 2. То се кратко каже да из $3x + 2 = 14$ следи $3x = 12$ и обрнуто из $3x = 12$ следи $3x + 2 = 14$. Каже се и још краће: једначине $3x + 2 = 14$ и $3x = 12$ су истовредне (еквивалентне). Полазна једначина $3x + 2 = 14$ и њој истовредна мало простија једначина $3x = 12$ морају имати иста решења.

Ви већ видите да су пропратна објашњења опширна. У математичком духу би било да се договоримо о скраћеном обележавању. Чињеницу да се из $3x + 2 = 14$ може добити $3x = 12$ записаћемо

$$(3x + 2 = 14) \Rightarrow (3x = 12)$$

а чињеницу да се можемо „вратити“ тј. да се из $3x = 12$ може добити $3x + 2 = 14$ записаћемо

$$(3x = 12) \Leftarrow (3x + 2 = 14),$$

а обе чињенице уједно ћемо записати овако:

$$(3x + 2 = 14) \Leftrightarrow (3x = 12).$$

Од овог тренутка знамо да су једначине истовредне ако између њих стоји „ \Leftrightarrow “ и обрнуто, ако стоји „ \Leftarrow “ једначине су истовредне.

Идемо даље. Једначину $3x = 12$ упростићемо на основу познатог закона (ако се једнаки помноже истим, добијају се опет једнаки) множећи обе стране бројем $1/3$:

$$1/3 \cdot 3x = 1/3 \cdot 12, \text{ тј. } x = 4.$$

Тако смо „очистили“ број 3 с леве стране једначине. Сада је $(3x = 12) \Rightarrow (x = 4)$, а и $(3x = 12) \Leftarrow (x = 4)$, јер би се од $x = 4$ могло вратити на $3x = 12$, множењем обе стране бројем 3; дакле $(3x = 12) \Leftrightarrow (x = 4)$.

Укупно имамо:

$$(3x + 2 = 14) \Leftrightarrow (3x = 12) \Leftrightarrow (x = 4),$$

дакле „ланац“ међу собом истовредних једначина. Последња једначина $x = 4$, знамо то, има као једино решење број 4, дакле и њој истовредна $3x = 12$ има као једино решење број 4, а овој истовредно — полазна — и она има као једино решење број 4. Тиме је решавање једначине (2) завршено.

Још реч-две. Корак од једне другог истовредног једначине звали смо „упрошћења“ у ствари стога што нас је сваки корак све ближе доводио ка једначини $x = 4$ за коју знамо да је „проста“, јер спада у једначине облика $x = a$, чију сте теорију завршили.

Горњи пример довољно објашњава методу истовредних корака. Приликом израде одређеног задатка нема потребе да се ради и прича онако исцрпно као горе — треба радити кратко — али се мора знати и подразумевати суштина методе. У новим примерима радићемо скраћеније.

(Наставиће се)

Еichhornia crassipes, водена биљка са плавим цветовима сличним зумбулу, запосела је горњи Нил. Нико не зна када, како и одакле је она доспела у најдужу реку Африке, али она је ту а борба против ње стаје републику Судан сваке године милионе и милионе. Трошкове спеси и Египат из разумљивих разлога: северно од првог водопада могла би еichhornia да угрози и земљу на Нилу.

На суданском подручју у једној реци која утиче у Бели Нил откривена је ова биљка 1958. године. За власти у Картуму ово је представљало алармантну вест. О природи овога уљеза стручњаци се нису заваравали: његова неуништива животна снага и невероватна способност умножавања доказани су — водени зумбул који се у европским градовима цени као украс акваријума — угрозио је читав систем пловних река земље.

Биљка је своје популарно име добила због сличности свога цвета са зумбулом, а научно име је добила по Ј. А. Ф. Ајхорну, правном заступнику берлинског универзитета. Жиљи пловени слободно, а шупљикаве лисне петелке испуњене ваздухом служе јој као плута за пливање; њено корење прима потребне хранљиве материје из воде.

Водени зумбули пливају као мања или већа острва уз реку и њене притоке; с времена на време се зауставе из обаву а онда их опет струја воде или ветра отргне и понесе даље. Када ова острва ударе о неку чврсту препреку, на пример брану, претворе се у дебеле тепих од лишћа, петелки и цвећа. Понекад је овај покривач тако дебело да човек на њему може да пређе реку а да не окваси ноге. Тамо где се водени зумбул једном чврсто постави не вероватно отпоран. Ако се заглави уз обалу и екваторско сунце га исуши он ће поново изникнути ако се ма и најмање напусти. Његово семе проклија чак и после седам година. Брзина којом се он шири подсећа на експлозију. Уз повољне услове удвостручава се број биљки сваке две седмице. За годину дана од једног воденог зумбула настане око 67 милиона нових.

Из Јужне Америке прешао је водени зумбул у централну Северну Америку, Аустралију и Азију. Коначно је напао и Африку. Често је путовао као слепи путник са континента на континент, али понекад и првом класом — као украсна биљка које исељеник није хтео да се лиши. Цветала је у тропским вртовима и парковима док јој се није пријучила прилика да побегне. Могла је птица да пренесе семе воде-

» ПЛАВА КУГА « НА БЕЛОМ НИЛУ

Ужас Африке — водена биљка слична зумбулу. Тешка је борба против ње

ног зумбула на повољно место, или да је неки љубитељ цвећа, не слутећи зло, посади уз реку. Познато је да је еichhornia по алејама јавних шеталишта у Конгу цветала давно пре него што је по још необјашњеним околностима, пре десет година, провалила насипе и заразила широко разгранату мрежу вода Конгобазена.

Када је 1958. у Картуму изазвало на узбуну, еichhornia је запосела на Белом Нилу и Бар-ел-Гебелу, главни притоци из Уганде, већ хиљаду километара дугачак део обале. Одмах је послата експедиција да утврди када, где и одакле је „плава куга“ продрла у Бели Нил. На прва два питања дошло је прилично лако објашњења. Систематским испитивањем локалног становништва сазнало се да су се први пловени зумбули појавили још 1958. године у Бар-ел-Гебелу. Убрзо је он показао своје најгоре особине а после диге су недогледне: озбиљно је угрозио пловидбу рекама. Теписи воденог зумбула загушили су брану код Гебел-Аулиа јужно од Картума. Недељама је била блокирана речна лука код Костиа. Систем црпки престао је да функционише и угрожено је снабдевање водом широким подручја.

Поред сељака и рибара су имали разлога да се жале: читаво рибарско село морало су да се преселе — водени зумбул их је одсекао од њихових ловишта. Рибе као и мала бића која им служе као храна остала су без светлости и ваздуха под дебелим слојем зумбула. У појединим случајевима

ма спречено је чак по животважна путовања риба. У Картуму је завладала забринутост нарочито због опасности коју тепих зумбула представља за народно здравље — у мочварама где је овладао залегле су се змије и крокодили. Још и горе: у плавом тепиху радо легу јаја мушице које проузрокују маларију и други инсекти који преносе разне болести.

Рат против „плаве куге“ може да се води механичким, хемијским или биолошким путем.

Механичко оружје: острва

плавог зумбула могу да се расцепкају помоћу специјално опремљених бродова или могу да се изуку на обалу и тамо сагоре. Али, да би човек био сасвим сигуран да га се отараси мора да сагори и најмањи његов остатак — а то захтева огромне трошкове.

Хемијско оружје: средствима за уништавање корова постигли би се делимични успеси, јер да би се зло потпуно уништило требало би попрскати и саму воду а то значи на неки начин је затровати.

Биолошко оружје: могли би се употребити опробани жде

рачи морске траве и водених биљки, на пример ламантин (врста морске краве) или пацов миришљавац. Без сумње да би њима пријао водени зумбул али стручњаци оклевају да употребе тај начин јер ко им гарантује да се ови „помагачи“ сами не би претворили у нову опасност за земљу?

Судан се латио оружја које за сада највише обећава — хемијско. Две групе са по шест великих моторних чамаца оперишу у Белом Нилу и његовим притокама а трећа група помоћу прскалица с копна уништава оне зумбуле које чамци не могу да дохвате. На пловена острва зумбула спаљују се огромне количине средстава за уништавање корова; од тога биљке угину после неколико недеља. Рат против зумбула, на шта Судан троши милијарде, без сумње још није достигао врхунац. Градје се читава мала флота чамаца са прскалицама а гнезда отпора, неприступачна и са воде и са копна, уништавање се из авиона. Само, власти се не надају да ће тако брзо уништити живог непријатеља.

Борба мора, бар за време зиме, да се ограничи на подручје јужно од Малакала, пошто на обалама Белог Нила према северу расте памук а

средство за уништавање корова „24 Д“ уништава биљке али не и семење. Главни циљ суданских бораца је не само уништавање него и контрола да се даље не развија та напаст.

У Картуму се не свјештају ни да помисле каква би катастрофа настала када би водени зумбул освојио Плавни Нил и одакле продру у канале за наводњавање подручја памука у Гезири или систем за наводњавање египатског плодног земљишта. Зато Египат радо сноси један део трошкова за одбрамбене мере у Судану.

Узмиреност због плаве опасности завладала је и у Уганди и Етиопији. Судан је недавно овај проблем интернационализовао јер се ради о интересу свих земаља које се граниче Нилом и од стручних организација УН за исхрану и пољопривреду (ФОА) затражио је потпору и оружје за борбу против плаве куге.

НОВИ ДЕТЕРЖЕНТ

У немачкој хемијској фабрици „Хил“ произведено је ново синтетично средство за прање, нови детергент, који ће почети серијски да се производи у 1964. години. Његов хемијски састав неће стварати пену, али ће одлично одстрањивати нечистоћу и неће причињавати никакве штете текстилу, без обзира каквог је порекла.

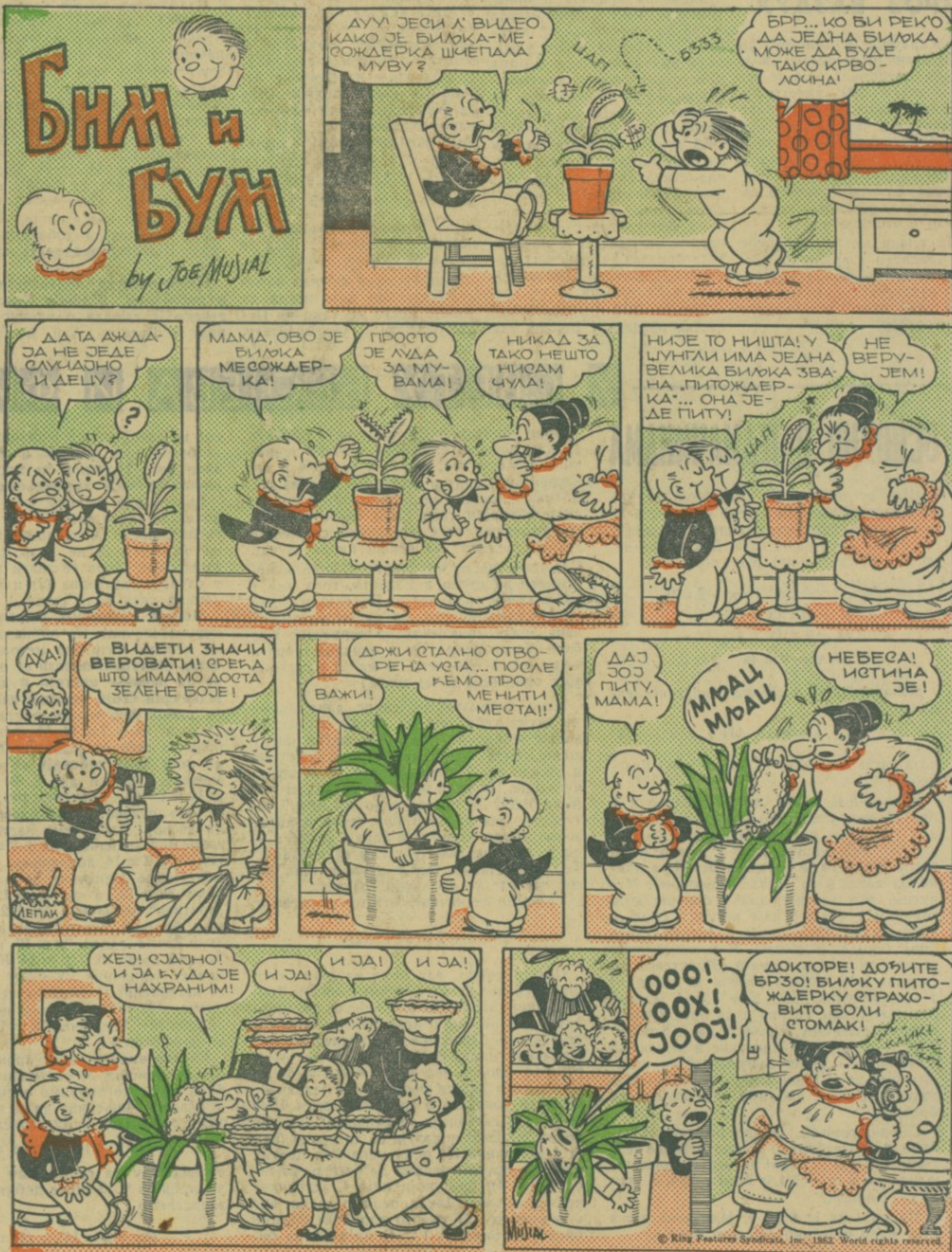
ПОНИШТЕН УКАЗ

Шефови цивилних управа окупираних територија Словеније Иберајтер и Рајнер настојао је да припреме Горњеску и Доњу Штајерску за потпуно управно и политичко прикључење немачком Рајху. Имали су и Хитлеру личну сагласност али је требало те крајеве претходно „умирити“ и „очистити“ од партизана.

Почетком прве ратне је сени изгледало да је дошло до жељеног смиривања и Берлин је о томе одмах обавештен. Немачки

министар унутрашњих по слова пожурио је да припреми Указ о прикључењу ових области Рајху. До потписивања указа, међутим, уопште није дошло — спречили су га борби Цанкаревог партизанског батаљона својим борбеним акцијама.

На састанку водећих окупаторских личности, 22. децембра 1941. године овако је формулисана тај неуспех: „због најновијих догађаја у Горњеској припајање ове покрајине засад потпуно искључено“.

КУВАЊЕ

ИНФРАЦВЕНИМ ЗРАЦИМА

Са покретном направом која кува инфрацвеним зрацима може се на столу за врло кратко време спремити обед. Домаћица спусти комад меса у стаклену посуду, положи је у „кувач“ и за минут се месо већ може јести. Направљен од алуминијума „кувач“ личи на огромну криглу за пиво.

ЗА ДУГ ЖИВОТ

Утврђено је да је за дуг живот од великог значаја нормалан нервни систем. Селаци Нагорно-Карабашке области где је и природа мирна, велики део времена проводе на ваздуху бавећи се физичким радом. Не знају за градску буку и прашину, па ни за нервозу.

Али и у великим градовима се могу створити услови за дуг живот. Главни град Азербејџана Баку има један ми-

лион становника. Последњих 20 година смртност је ту смањена два пута, а знатно се продужио и човеков живот.

Баку постаје град-врт. Улице се претварају у густе зелене алеје. Око града су подигнута газдинства која снабдевају становнике најбољим прехранбеним артиклима, а у исто време се води и борба против градске буке. Постоји и неколико стадиона, базена за пливање и много других спортских објеката. Годишњи одмор становници махом проводе на мору и у планинским летовалиштима, а велика пажња се посвећује и уређењу комфорних станова.

ПРЕЧИШЋАВАЊЕ ВОДЕ

У Хамбургу се налази уређај за пречишћавање воде из Елбе, који ће обезбедити чисту пијаћу воду за око један милион становника овог града. Уређај је грађен готово пет година а трошкови око овог највећег пречишћивача питке воде у Европи износили су око 32 милиона марака.

Капацитет му је око 300.000 кубних метара воде дневно, а приликом пречишћавања воде сваког дана се наталожи 1.400 тона муља у три специјалне цистерне.

ЧОВЕК СЕ ТРЗА ЧИМ ПОЧНЕ ДА МИСЛИ

Канадски научници сада те мељно проучавају мишљење многих психолога који тврде да је размишљање стално праћено непријетним покретима удова. Особу на којој врше опит стављају у кутију сличну сандуку и постављају јој затлаке о којима треба да мисли. Сваки и најмањи покрет тела се тачно одмерава и региструје. Научници се налажу да ће на тај начин одгонетнути везу између мисли и покрета.

ОДМАХ НАГРАДА

За време додељивања награда пливачима-спасиоцима у луксузном купатилу Акапулко, оклизио се на мокрој да сци председник мексичког друштва за спасавање живота и пао у воду. Пошто је био неплавач одмах је потонуо, а један хотелски гост је скочио за њим, извукао га из воде и за то добио, одмах на лицу места, спасилачку медаљу.

ЗА ПРЕНОС НОВЦА

У Француској је произведена специјална ташна за преношење новца која пружа пуну безбедност и онемогућује сваку крађу. Чим крадљивац покуша да пресече дршку на ташни или конопцу којим је ташна везана, у дејство ступа један мали уређај уграђен у самој ташни. Он излива боју која се никаквим средствима не може одстранити ни са руку, ни са новчаница. Услед страха да на овај начин не буду ухваћени крадљивци ће избегаваати да се домогну новца из оваквих ташни.

ЗБОГ ШТЕДЊЕ

У два села америчке државе Пенсилваније и сада висе електричне светиљке са украсима, постављене за прошлу Нову годину. Остале све то до следеће, јер су одборници закључили да нема смисла трошити паре и радну снагу за њихово скидање и накнадно постављање.

СИГУРНИЈИ ЛЕТ

Ово посебно крило иза пилотског седишта на француском авиону Миње 320 користи се приликом дизања авиона, а захваљујући њему лакше и сигурније се управља авионом.

Авион достиже брзину од 120 км на сат и може да полети или да се спусти на простору од само 45 метара.

БАРЕЉЕФ

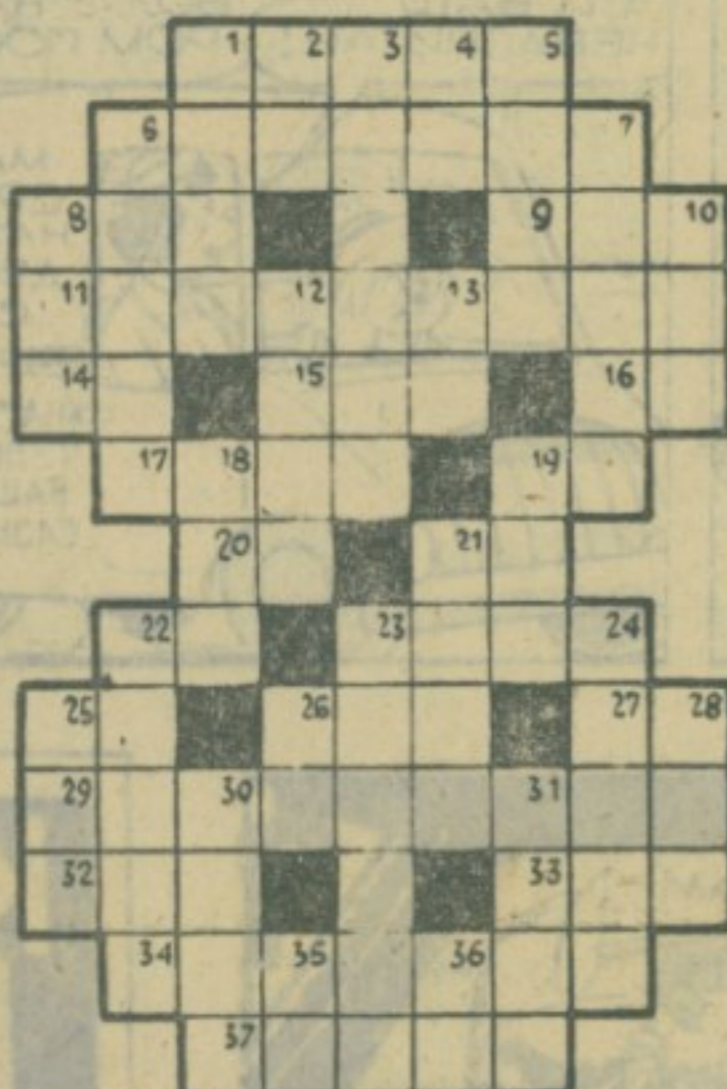
За разлику од рељефа барелеф је плитак, низак вајарски рад — он се једва мало истиче својом дебелином изнад површине на којој је прављен. Кад се за нешто каже да је рељефно замисљају се облици који се са основе истичу „као природни“. Код барелефа су и те истакнутије површине увек у истој дебелини, претежно равне. Барелеф се, колико је познато, јавља у вајарству Египта, Асирије и источних земаља а затим се шири преко старе Грчке и Рима даље, и остаје и до данас омиљени израз неких вајара.

И ХЛАДИ И ГРЕЈЕ

Алуминијумска боја за кровове и зидове кућа хлади унутрашњост куће лети за неколико степени, а зими задржава топлоту. Боја добро пријања на асфалтне плоче, цементно-азбестне плоче, шкриљца, набрани метал и терпапир. Ова алуминијумска боја се производи у неколико пастелних нијанси.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) железничка кола; 6) један зимски месец; 8) афричка република; 9) плани; 11) покрајина у Француској и Велгији; 14) узвик; 15) жалосна врба; 16) хемиски знак за нитон; 17) наша река; 19) иницијали нашег победника; 20) хемиски знак за галијум; 21) два слова; 22) најпотребнији начин јелу; 23) физкултурна манифестација; 25) свеза; 26) лична замена; 27) хемиски знак за рутенијум; 29) град у Холандији; 32) војвођански шахиста; 33) летовалиште код Опатије; 34) омиљена деџа забава на снегу; 37) санке.

Усправно: 1) женско име; 2) почетна слова азбуке; 3) допина од снега; 4) два самогласника; 5) неодевени; 6) беслопник; 7) река у Немачкој; 8) град у СССР; 9) час; 12) река на граници Пољске и Немачке; 13) египатски бог сунца; 14) француски књижевник („Јадница“); 15) врста атмосферског ветра; 21) прастановник Балканског полуострва; 22) грчко слово; 23) човек од снега; 24) панталона; 25) шаховски израз; 26) брдо у Швајцарској; 28) врста иловаче; 30) узраст; 31) врста бостана (множ.); 35) предлог; 36) немачки предлог.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

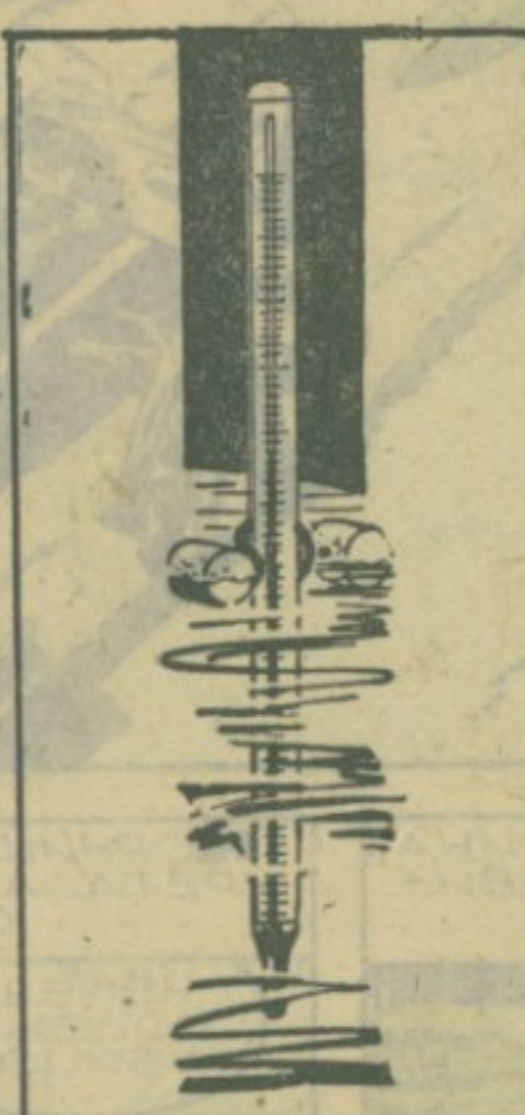
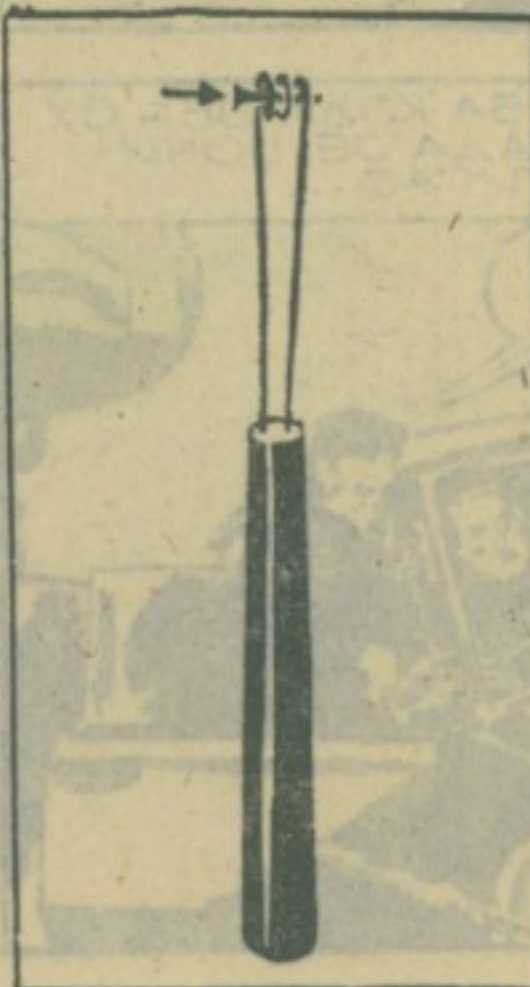
Водоравно: 1) Софокле; 7) нар; 8) грава; 10) Анка; 12) кошти; 13) узда; 15) Спа; 16) три; 17) ка; 19) Р(оберт) К(охи); 20) Малме; 22) обоа; 24) Тиса; 25) Донс; 27) алдр; 28) Тока; 30) ни; 31) али; 32) дно; 34) очн; 36) Тарим; 39) Велс; 40) ваза; 41) Илова; 42) Ван; 43) Ика; 44) сам.

Усправно: 1) Сандро Ботичели; 2) оркан; 3) от; 4) Крк; 5) Лаос; 6) експресионизам; 7) наут; 9) атак; 11) ај; 14) Ака; 18) Алтај; 20) маска; 21) Мил; 22) ош; 23) оно; 25) ар; 29) алт; 30) Нови; 32) Драва; 33) оман; 35) Илок; 37) ав; 39) сва.

НАПРАВИ САМ

ДА НЕ ПОВРЕДИТЕ ПРСТЕ

Готово је неизбежно да при закуцавању малих и танких ексерца ударите чекињем и по прстима. Да бисте то избегли, направите ову малу једноставну справу. Комад еластичне жице, која је у средини завијена у малу спиралу од два или три намотаја, причврстите за дрвену ручицу. Спирала ће држати ексер у жељеном положају, тако да га ви не морате придржавати прстима.

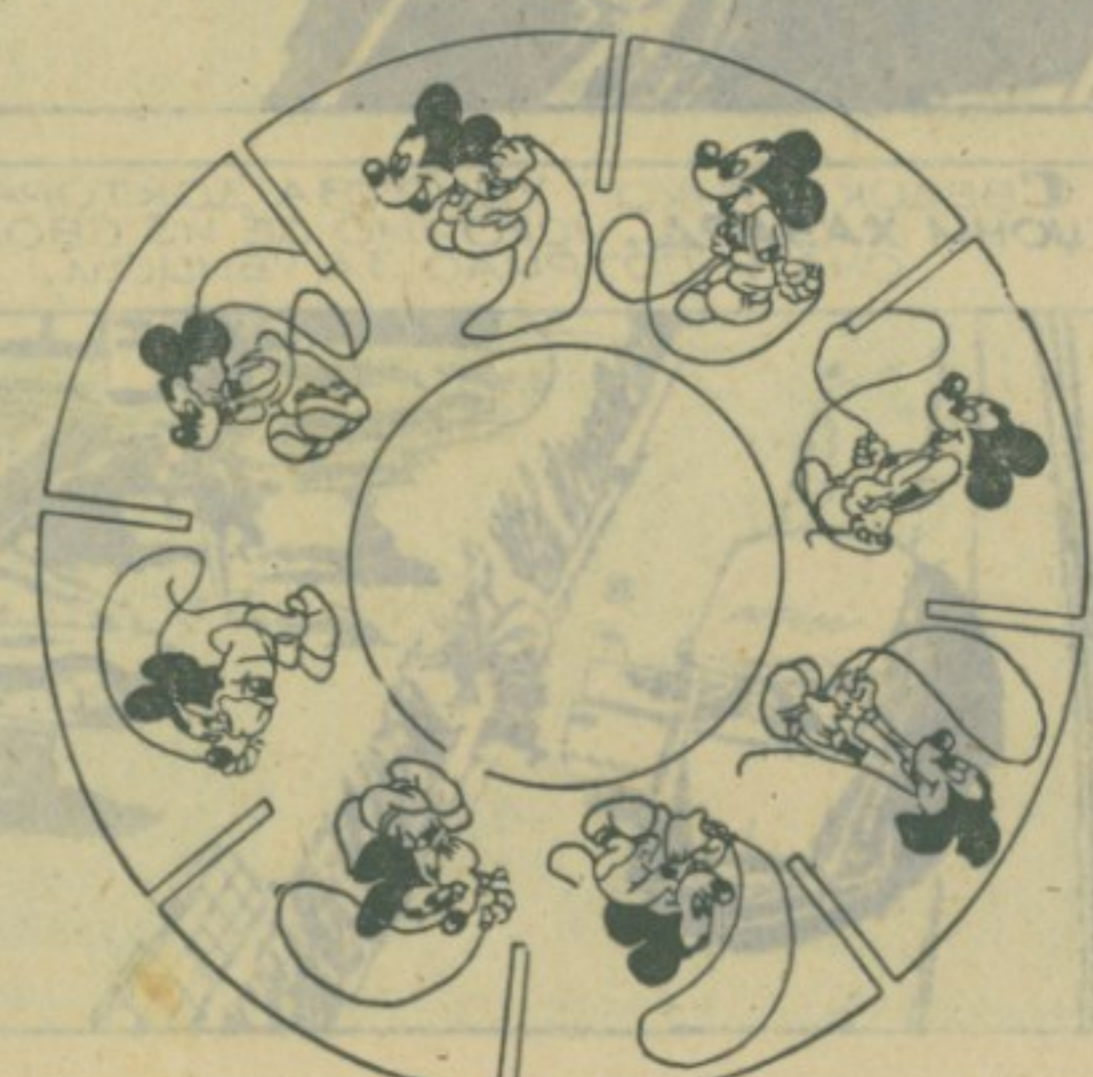
ТЕРМОМЕТАР ЗА КАДУ

Два запущача од плуте, једног палидраце и гумени прстенчић какав се обично употребљава за осигуравање апотекарских бочица — то вам је сав материјал потребан да се обичан или лабораторијски термометар оспособи за мерење температуре воде у кади.

МИКИЈЕВ БИОСКОП

Нартејте на парчету хартије круг са фигурама и налепите га на картон, па лепо изрежете све (и картон и хартију) као што видите на нашем цртежу, чак и „отворе“ — од ивице ка унутрашњости круга. Примамиститом, обојте унутрашњи круг. Када се мистило осуши забодите чопу у рупицу која се налази у центру круга, до саме главе чопе, а њен врх затим забодите у тулу страну оловке. Када је то учињено

„биоскоп“ је готов. Да би се виделе фигуре у покрету требало стати испред огледала у коме ће се огледати круг на коме су фигуре, док ће једнобојна страна бити окренута према онима који гледају филм. Окрећући оловку а са њом и цео круг и гледајући искоса „отворе“ који су усечени — видећете Мики Мауса како скаче преко конопца.

Јесте ли већ чули да...

... острига отвара своју шкољку и почиње да гута храну у оно тренутку кад Месец пролази кроз мериди-

јан места на коме се она налази.

... најкатастрофалија поплава је беснела у кинеској провинцији Хонан 1887. године и одвукла у смрт 900.000 људи.

... најбољи лингвиста свих времена био је кардинал Бузепе Каспор Месофанти (1774—1849). Говорио је 60 језика а могао је да преводи са 114 језика и 72 дијалекта.

... ако се у календару не би вршиле исправке онда би 10.565. године наше ере први јану-

ар дошао на почетак пролећа, тачније поклоптом би се са 21. мартом.

... највеће дрво у Француској је једна врста јеле. Достиже висину од 53 метра а у обиму има 4,50 м на висини 1,30 м од тла.

... у Толи код Херцег-Новог постоји зграда у којој је учио основну школу Његош код калуђера Јосипа Троповића.

... у старом Риму за слање писама на велика растојања искоришћавале су ластавице „пи-

смоноше“. Оне лете неупоредиво брже од голубова.

... француски вајар Фредрих Бартоли изградио је (1886) на конвенционално академски начин, као и сва своја дела, велики споменик-светионик „Слобода“ који стоји на улазу у Њујоршку луку.

... ферхадџија, џамија у Бањој Луци један је од најлепших и најзначајнијих споменика исламске архитектуре код

нас. Почета је да се зида 1579. године по налогу Ферхад-бега Соколовића.

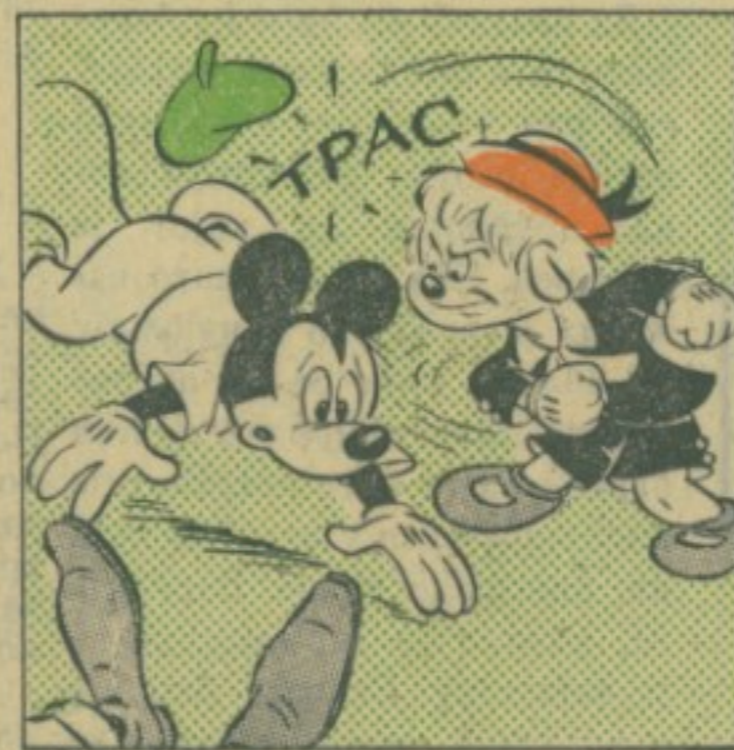
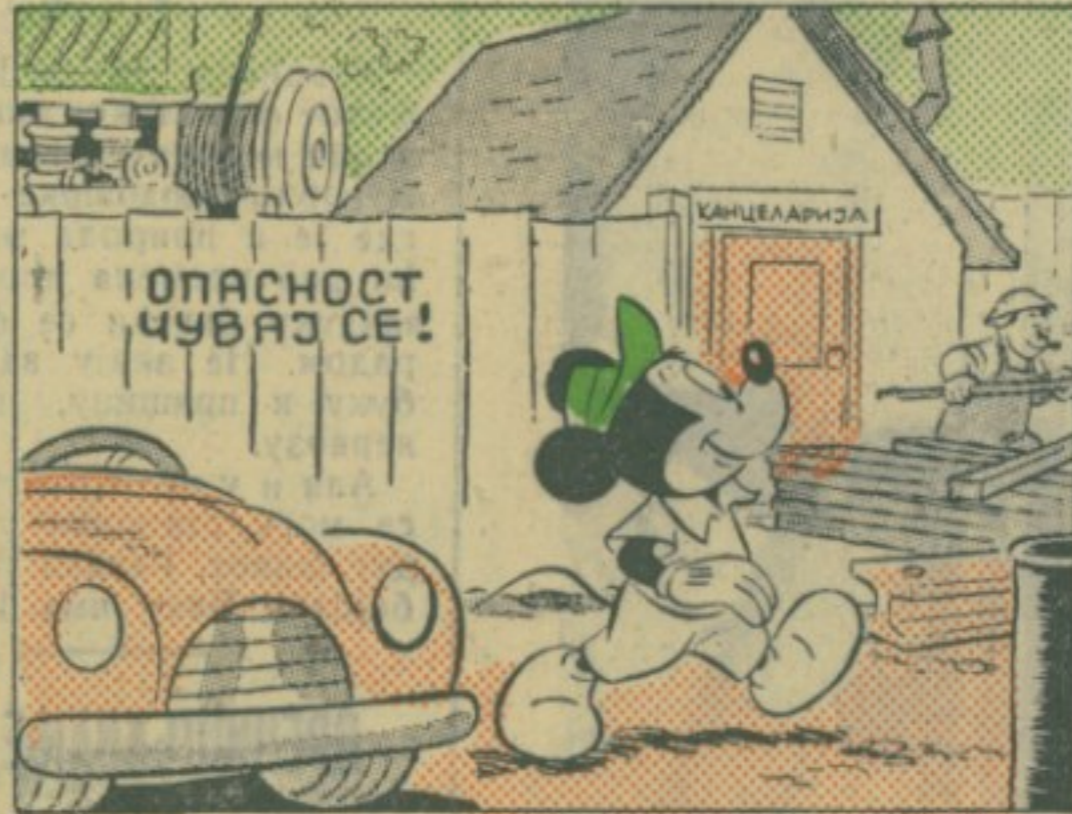
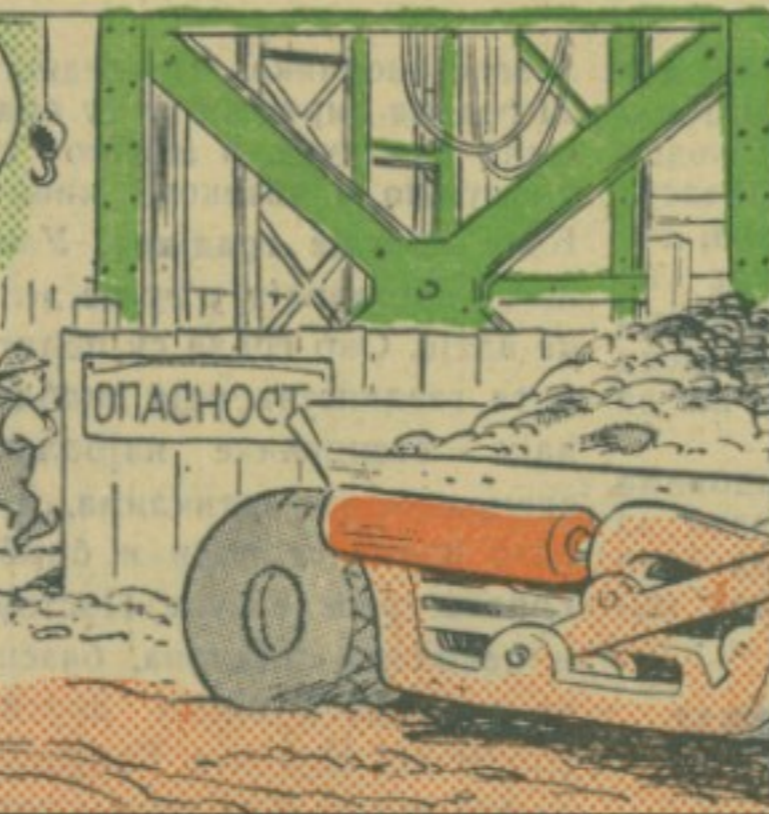
... у Котору је у 14. веку ван града постојала болница за губавце. ... антипилин који се даје болеснику да би спада висока температура пронађен је 1884. године.

... народ каже за онога ко сувише протежира и штити своју родбину — „он је близиш“, а близун значи улизница.

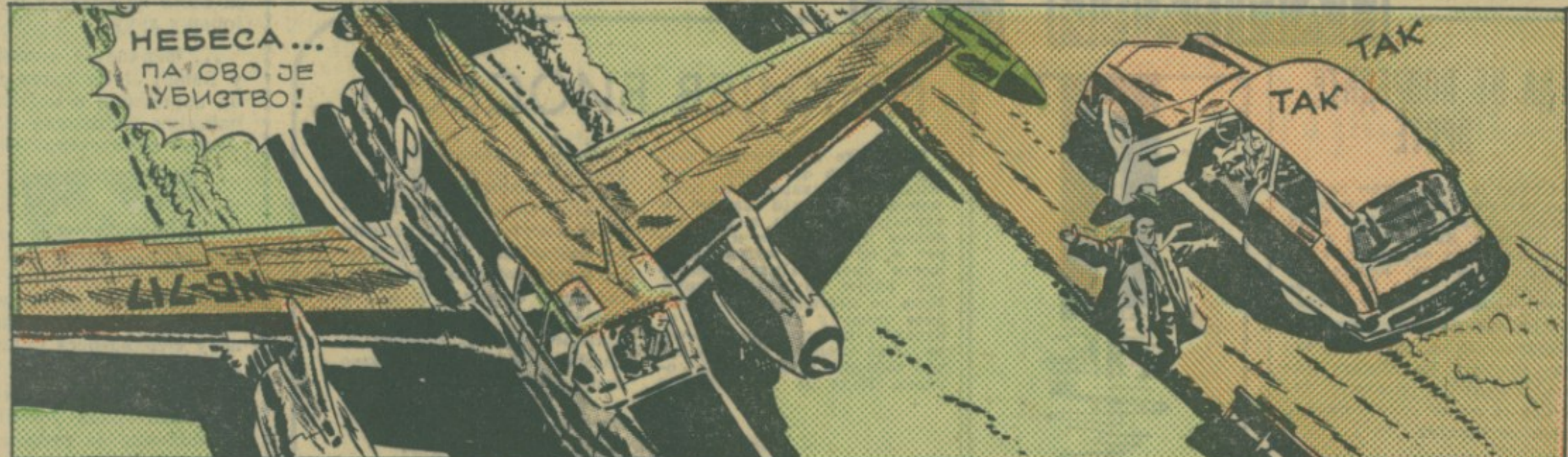
... млади мишеви могу да издрже неупоредиво нижу температуру

од одраслих мишева. Охлађени млади мишеви могу извесно време да живе без дисања.

ЏОН ХАЗАРД

Ква-Ква!

Увећује Паја Патак

ПРЕЦИЗНОСТ

Путовао Шила снаваћим колима и у току ноћи изађе једног момента из свог купца. Али кад је хтео да се врати никако није могао да позна који је његов. Да не би будно остале сапутнике он позва кондуктера.
— Зар не можете да се сетите броја нашег купца?
— упита овај Шилу.
— Не.
— А да ли се сећате бар каквог знака, или на коме се крају вагона купце налази?
— Ах, да! — рече гордо Шила — приметно сам јуче после подне да се из њега добро види једно мало језеро.

ТО СЕ ЗОВЕ УЧТИВОСТ

Наслело Паји Патку да пише комедије које је редовно слао свом пријатељу директору позорница. Само, овај му их је увек враћао са жаљењем што не може да их прикаже.
Једном, за време вечере код тог пријатеља, Паја се диже и наздрави домаћину:
— Пијем у част нашег домаћина који мене редовно прима а моје комаде никако.
— Мој драги пријатељу Пајо, — одговори му домаћин — кад бих примао ваше комаде убрзо не бих могао да примам вас.